

Person Perthnasol	Ymchwiliad	Dyddiad rhoi hysbysiad penderfynu	Canfyddiadau a dyfarniad y Comisiynydd
<p><u>Corff Adnoddau Naturiol Cymru</u></p>	<p>Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 14/08/2017 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd y gŵyn yn honni bod y broses recriwtio ar gyfer Prif Weithredwr newydd y Corff yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Honnai'r achwynydd fod gofyniad i gyflwyno cais ar-lein ar gyfer y swydd drwy wefan Saesneg yn unig drydydd parti Odgers Berndtson. Honnai'r achwynydd nad oedd modd amlwg o gyflwyno cais am y swydd yn Gymraeg a nododd yr achwynydd nad oedd yn fodlon cyflwyno cais yn Saesneg am y swydd ar sail egwyddorol gan mai yn Saesneg yn unig oedd y wefan. Penderfynodd yr achwynydd peidio â chyflwyno cais.</p>	19/3/2018	<p>Canfyddiadau'r Comisiynydd Safon 133 Mae safon 133 yn ei gwneud yn ofynnol i gorff, wrth hysbysebu swydd, ddatgan y caniateir i geisiadau gael eu cyflwyno yn Gymraeg, ac na fydd cais a gyflwynir yn y Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol na chais a gyflwynir yn Saesneg. Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan aelod o'r cyhoedd yn honni fod proses recriwtio ar gyfer Prif Weithredwr newydd y Corff yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a Chyfoeth Naturiol Cymru, casglwyd nad oedd Cyfoeth Naturiol Cymru wedi datgan y caniateir i geisiadau gael eu cyflwyno yn Gymraeg wrth hysbysebu'r swydd Prif Weithredwr. Safon 133A Mae safon133A yn gwneud yn ofynnol i gyrff gyhoeddi'r canlynol yn Gymraeg os ydynt yn eu cyhoeddi o gwbl: ffurflenni cais am swyddi; deunydd esboniadol ynghylch eu proses ar gyfer ymgeisio am swyddi; gwybodaeth am eu proses gyfnewid, neu am unrhyw ddulliau asesu eraill wrth ymgeisio am swyddi; swydd ddisgrifiadau. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a Chyfoeth Naturiol Cymru casglwyd bod ffurflen ar lein ar gyfer ymgeisio am y swydd gyfystyr â ffurflen gais, ac mai yn Saesneg yn unig oedd y ffurflen ar gael.</p> <p>Dyfarniad y Comisiynydd O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Safon 133 Dyfarnwyd bod Cyfoeth Naturiol Cymru wedi methu â chydymffurfio â safon 133.</p>

Safon 133A Dyfarnwyd bod Cyfoeth Naturiol Cymru wedi methu â chydymffurfio â safon 133A.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Cyfoeth Naturiol Cymru i gydymffurfio â safonau 133 a 133A.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Safon 133 Rhaid i Gyfoeth Naturiol Cymru sicrhau ei fod yn cydymffurfio â gofynion safon 133 ar bob achlysur wrth hysbysebu swyddi. Rhaid i CNC wneud datganiad clir ei fod yn croesawu ceisiadau am swyddi yn Gymraeg ac na fydd ceisiadau Cymraeg yn cael eu trin yn llai ffafriol na cheisiadau Saesneg. Rhaid i Gyfoeth Naturiol Cymru sicrhau fod datganiad o'r fath yn cael ei wneud gan unrhyw drydydd parti sy'n cynnal ymgyrch i recriwtio a phenodi staff ar ei ran. Amserlen: O fewn 28 diwrnod o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd Safon 133A Rhaid i Gyfoeth Naturiol Cymru adolygu ei weithdrefnau ar gyfer defnyddio trydydd partiön i gynnal ymgyrchoedd recriwtio a phenodi ar ei ran er mwyn: (1) Sicrhau nad yw ffurflenni cais yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg (2) Sicrhau fod modd gwneud cais yn Gymraeg yn yr un modd a gellir gwneud cais yn Saesneg. Amserlen: O fewn 28 diwrnod o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i Gorff Adnoddau Naturiol Cymru ar 19/03/2018.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Cyngor
Bwrdeistref
Sirol Caerffili

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan aelod o'r cyhoedd ar 03/04/2017 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd y gŵyn yn ymwneud â mwy nag un o wasanaethau'r Cyngor. Roedd yr achwynydd wedi derbyn llythyr uniaith Saesneg gan yr adran dreth ac roedd hefyd yn anfodlon bod arwyddion parhaol a dros dro uniaith Saesneg yn Llyfrgell Rhymni a Chanolfan Ailgylchu Rhymni. Roedd hefyd am gwyno am gyhoeddiadau llais uniaith Saesneg yn llyfrgelloedd Caerffili a Bargoed. Cyflwynodd yr achwynydd y gŵyn i'r Cyngor yn uniongyrchol hefyd ac fe ddarparodd y Cyngor gopi o'r ymateb dyddiedig 03/05/2017.

5/2/2018

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 4 - Mae safon 4 yn gofyn i'r Cyngor anfon fersiwn Gymraeg o ohebiaeth yr un pryd â fersiwn Saesneg os yw'r ohebiaeth yn cael ei anfon at nifer o bobl. Yn yr achos yma fe anfonodd y Cyngor y llythyrau penderfyniad treth y Cyngor a budd-daliadau at nifer o bobl yn uniaith Saesneg. Ond yn ôl sylwadau y Cyngor yn dilyn derbyn copi o'r adroddiad arfaethedig, nid yw hysbysiadau penderfyniad Budd-dal Tai a Gostyngiadau Treth y Cyngor yr un fath â'i gilydd. Gan nad yw'r llythyrau yr un fath â'i gilydd nid yw cydymffurfiaid â safon 4 o dan amheuaeth.

Safon 5 - Mae safon 5 yn ei gwneud hi'n ofynnol i gorff anfon fersiwn Gymraeg o ohebiaeth at berson ar bob achlysur, os nad yw'r corff yn gwybod nad yw'r person yn dymuno cael gohebiaeth oddi wrthynt yn Gymraeg. Anfonodd y Cyngor llythyrau ynglŷn â budd-dal tai a threth y Cyngor at nifer fawr o bobl yn uniaith Saesneg er nad oeddynt yn gwybod a oedd yr unigolion yma am dderbyn gohebiaeth Gymraeg. Gan bod y Cyngor wedi anfon llythyrau uniaith Saesneg at nifer o bobl nad oeddynt yn gwybod a oeddynt am dderbyn gohebiaeth Gymraeg ni wnaethant gydymffurfio â safon 5 yn yr achos yma. Er mwyn cydymffurfio â safon 5 dylai'r llythyrau yma fod wedi cael eu hanfon yn ddwyieithog i bawb nad oeddynt yn ymwybodol o'u dewis iaith.

Safon 7 - Mae'r safon yn gosod gofyniad ar sefydliadau i gynnwys datganiad mewn gohebiaeth neu gyhoeddiadau a hysbysiadau swyddogol sy'n gwahodd personau i anfon gohebiaeth atynt eu bod yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg, y bydd yn ymateb yn Gymraeg i ohebiaeth Cymraeg ac na fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. Roedd y llythyr dan sylw yn lythyr oedd yn gwahodd

gohebiaeth. Nid oedd y llythyr dderbyniodd yr achwynydd yn cynnwys y datganiad yma. Gan nad oedd y llythyr yn cynnwys y datganiad y mae'n rhaid ei gynnwys mewn gohebiaeth sy'n gwahodd ymateb neu ohebiaeth, nid oedd y Cyngor yn gweithredu yn unol â safon 7 yn yr achos yma. Safon 61 - Mae safon 61 yn gofyn i'r Cyngor sicrhau bod unrhyw destun ar arwydd newydd a osodir yn Gymraeg ac os yw'r arwydd newydd a osodir hefyd yn Saesneg yna ni ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg ar yr arwydd. Cadarnhaodd Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili bod yr arwydd 'Allanfa Dân' yn Llyfrgell Rhymni yn arwydd a oedd wedi ei osod o'r newydd er i'r Cyngor fod yn gweithredu safon 61. Gan bod yr arwydd 'Allanfa Dân' yn arwydd a oedd wedi ei osod o'r newydd yn uniaith Saesneg, nid oedd y Cyngor yn cydymffurfio â safon 61 yn yr achos yma.

Safon 87 - Mae safon 87 yn ei gwneud hi'n ofynnol i gorff sicrhau bod pob neges a wneir dros system annerch gyhoeddus yn cael ei wneud yn Gymraeg, ac yn Gymraeg yn gyntaf os caiff ei wneud yn Saesneg hefyd. Ar adeg cyflwyno'r gŵyn nid oedd cyhoeddiadau dros uchelseinydd yn Llyfrgelloedd Caerffili a Bargoed (er enghraifft cyhoeddiadau yn dweud y bydd y Llyfrgell yn cau) yn cael eu gwneud yn Gymraeg. Gan nad oedd y cyhoeddiadau llais dros uchelseinydd yn y llyfrgelloedd yn Gymraeg nid oedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili yn cydymffurfio â safon 87 yn yr achos hwn.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Safon 4 - Dyfarnwyd nad yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili wedi methu â chydymffurfio â safon 4.

Safon 5 - Dyfarnwyd bod Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili wedi methu â chydymffurfio â safon 5.

Safon 7 - Dyfarnwyd bod Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili wedi methu â chydymffurfio â safon 7.

Safon 61 - Dyfarnwyd bod Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili wedi methu â chydymffurfio â safon 61.

Safon 87 - Dyfarnwyd nad oedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili wedi methu cydymffurfio â safon 87.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili i gydymffurfio â safon 5,7,61 a 87.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Safon 5 Rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili baratoi cynllun gweithredu yn amlinellu'r prif gamau (gyda amserlen) er mwyn sicrhau y bydd llythyrau ynglŷn â budd-dal tai a threth cyngor yn cael eu hanfon yn ddwyieithog. Mae'r cam i'w weithredu o fewn 3 mis o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd

Safon 7 Rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili ddatgan mewn gohebiaeth yn ymwneud â threth y cyngor a budd-dal tai eu bod yn croesawu cael gohebiaeth yn Gymraeg, y byddant yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg, ac na fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. Mae'r cam i'w weithredu o fewn 28 diwrnod o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd.

Safon 61 Rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili sicrhau bod unrhyw destun ar yr arwyddion sydd wedi eu gosod yn eu lyfrgelloedd ers diwrnod gosod y safon yn arddangos testun Cymraeg (ar yr un arwydd â'r testun cyfatebol Saesneg neu ar arwydd ar wahân) ac os yw'r un testun yn cael ei arddangos yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid ichi beidio â thrin y testun Cymraeg yn llai ffafriol na'r testun

		<p>Saesneg. Mae'r cam i'w weithredu o fewn 28 diwrnod o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd. Safon 87 Rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili sicrhau pan fydd yn cyhoeddi negeseuon yn eu llyfrgelloedd dros system annerch gyhoeddus y bydd y cyhoeddiad yn cael ei wneud yn Gymraeg, ac os yw'r cyhoeddiad yn cael ei wneud yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid i'r cyhoeddiad gael ei wneud yn Gymraeg yn gyntaf. Mae'r cam i'w weithredu o fewn 3 mis o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd.</p> <p>Hysbysiad penderfynu a roddwyd Rhoddwyd hysbysiad penderfynu i Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili ar 05/02/2018.</p> <p>Apelau a wnaed i'r tribiwnlys Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys</p>
<p><u>Cyngor Sir Penfro</u></p> <p>Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 10/05/2017 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd y gŵyn yn ymwneud â thestun Saesneg yn ymddangos ar dudalen Gymraeg gwefan y Cyngor. Roedd y testun yn cyfeirio at weithgareddau minecraft yn llyfrgell Dinbych y Pysgod dros wyliau hanner tymor Mai. Roedd y geiriau canlynol yn ymddangos ar dudalen Gymraeg y gwefan: "Mae'r dudalen hon wrthi'n cael ei chyfieithu ar hyn o bryd, felly diolch am eich amynedd wrth i ni ychwanegu'r cynnwys". Roedd y testun a ddilynodd yn Saesneg.</p>	<p>1/2/2018</p>	<p>Canfyddiadau'r Comisiynydd Safon 52 Mae safon 52 yn ei gwneud hi'n ofynnol i Gyngor Sir Penfro sicrhau bod testun pob tudalen ar ei gwefan ar gael, ac yn gweithredu'n llawn yn Gymraeg heb drin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Ymddangosodd testun Saesneg yn ymwneud â gweithgareddau Minecraft a gynhaliwyd yn ystod hanner tymor yr haf yn Llyfrgell Dinbych y Pysgod ar dudalen Gymraeg gwefan y Cyngor ynghyd â'r geiriau: "Mae'r dudalen hon wrthi'n cael ei chyfieithu ar hyn o bryd, felly diolch am eich amynedd wrth i ni ychwanegu'r cynnwys". Nododd y Cyngor mai "gwall gweinyddol oedd hwn ac mae trefniadau wedi cael eu gwneud i sicrhau ein bod yn cydymffurfio â'r safonau, trwy fabwysiadu proses technegol lle rydym wedi dileu'r opsiwn 'cyfieithiad yn ddewisol'..... gan ychwanegu 'cyfieithiad yn orfodol'".</p>

			<p>Dyfarniad y Comisiynydd O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd bod Cyngor Sir Penfro wedi methu â chydymffurfio â safon 52.</p> <p>Datganiad gweithredu pellach Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Cyngor Sir Penfro i gydymffurfio â safon 52.</p> <p>Datganiad ar y gweithredu pellach Safon 52 Rhaid i Gyngor Sir Penfro godi ymwybyddiaeth staff o ofynion safon 52 a rhoi cyfarwyddyd iddynt ynghylch sut i weithredu mewn ffordd sy'n caniatáu cydymffurfio â'r safon. Bydd hyn i'w weithredu o fewn 28 diwrnod o ddyddiad cyflwyno'n derfynol yr adroddiad ar yr ymchwiliad.</p> <p>Hysbysiad penderfynu a roddwyd Rhoddwyd hysbysiad penderfynu i Gyngor Sir Penfro ar 01/02/2018.</p> <p>Apelau a wnaed i'r tribiwnlys Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys</p>
<p><u>Cyngor</u> <u>Bwrdeistref</u> <u>Sirol</u> <u>Wrecsam</u></p>	<p>Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 13/06/2017 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd y gŵyn yn ymwneud â methiant honedig Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam i ddarparu gwasanaeth Cymraeg dros y ffôn i aelod o'r cyhoedd yn adran y Dreth Gyngor ar 13/06/2017 drwy ddefnyddio'r rhif ffôn 01978 298992. Roedd yr achwynydd hefyd yn honni bod gwallau ieithyddol yn y Gymraeg ar lythyr gŵys y Dreth Gyngor a</p>	<p>31/1/2018</p>	<p>Canfyddiadau'r Comisiynydd Safon 6 Mae safon 6 yn ei wneud yn ofynnol i gorff sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg pan maent yn llunio gohebiaeth. Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi bod yn ddarostyngedig i'r safon hon ers 31 Mawrth 2016. Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan aelod o'r cyhoedd yn honni bod Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi trin yn Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn llythyr gŵys y Dreth Gyngor gan bod gwallau ieithyddol yn y Gymraeg ar y llythyr. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a'r Cyngor, mae'r Comisiynydd yn casglu bod gwallau yn yr</p>

anfonwyd at yr achwynydd ar 12/06/2017. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam i gydymffurfio â safon 6 a 11.

iaith Gymraeg ar lythyr gŵys y Dreth Gyngor a anfonwyd at yr achwynydd, sydd yn groes i ofynion safon 6.

Safon 11 Mae safon 11 yn ei wneud yn ofynnol i Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam ddelio â galwad yn Gymraeg os yw person yn dymuno gwneud hynny, pan fo person yn cysylltu â'r Cyngor ar ei brif rif ffôn (neu ar un o'ch prif rifau ffôn), neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alwadau, hyd nes ei bod yn angenrheidiol trosglwyddo'r alwad i aelod o staff nad yw'n siarad Cymraeg sy'n gallu darparu gwasanaeth ar bwnc penodol, a hyd nes nad oes aelod o staff sy'n siarad Cymraeg ar gael i ddarparu gwasanaeth ar y pwnc penodol hwnnw. Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi bod yn ddarostyngedig i'r safon hon ers 31 Mawrth 2016 Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan aelod o'r cyhoedd yn honni na dderbyniodd wasanaeth Cymraeg dros y ffôn gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam er mwyn trafod gŵys y Dreth Gyngor. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a'r Cyngor, mae'r Comisiynydd yn casglu bod y Cyngor wedi gweithredu yn unol â gofynion safon 11 yn yr achos hwn.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi methu â chydymffurfio â safon 6. Dyfarnwyd nad oedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi methu â chydymffurfio â safon 11.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam i gydymffurfio â safon 6.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Safon 6 Os bydd Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg gyfatebol o

			<p>ohebiaeth, rhaid i'r Cyngor beidio â thrin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg (er enghraifft, os yw'r fersiwn Saesneg wedi ei llofnodi, neu os oes manylion cyswllt wedi eu darparu ar y fersiwn Saesneg, rhaid i'r fersiwn Gymraeg gael ei thrin yn yr un modd). Mae'r cam gorfodi yma yn weithredol 40 diwrnod o ddyddiad derbyn adroddiad a hysbysiad penderfynu terfynol yr ymchwiliad hwn.</p> <p>Hysbysiad penderfynu a roddwyd Rhoddwyd hysbysiad penderfynu i Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam ar 31/01/2018.</p> <p>Apelau a wnaed i'r tribiwnlys Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys</p>
<p><u>Cyngor Sir Powys</u></p>	<p>Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 20/04/2017 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd y gŵyn yn ymwneud â threfniadau Cyngor Sir Powys wrth gyhoeddi gwybodaeth am gais cynllunio penodol. Roedd y cais cynllunio yn ymwneud â datblygiad ar gyrion Machynlleth. Honnai'r achwynydd fod y Cyngor wedi cyflwyno cais cynllunio a holl wybodaeth am y datblygiad yn Saesneg yn unig i'r Pwyllgor Cynllunio. Honnai'r achwynydd iddo hefyd fynychu'r cyfarfod a fu'n trafod y cais ac nad oedd offer cyfieithu ar y pryd ar gael yng nghyfarfod y Pwyllgor Cynllunio.</p>	<p>31/1/2018</p>	<p>Canfyddiadau'r Comisiynydd Safon 30 Mae safon 30 yn ei gwneud yn ofynnol i gorff ddatgan ar unrhyw ddeunydd sy'n hysbysebu cyfarfod y mae corff yn trefnu sy'n agored i'r cyhoedd yn gyffredinol, ac unrhyw wahoddiad iddo, bod croeso i unrhyw un sy'n bresennol ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod. Gall hynny gynnwys hysbysiadau cyhoeddus. Mae Cyngor Sir Powys yn ddarostyngedig i safon 30 ers 30 Mawrth 2016. Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan aelod o'r cyhoedd yn honni nad oedd offer cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael mewn cyfarfod o Bwyllgor Cynllunio. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a Chyngor Sir Powys, mae'r Comisiynydd o'r farn nad oedd y Cyngor yn ei wneud yn glir wrth bersonau a wahoddir i gyfarfodydd Pwyllgor Cynllunio fod modd iddynt ddefnyddio'r Gymraeg. Safon 32 Mae safon 32 yn ei gwneud yn ofynnol i gorff ofyn i bersonau sydd wedi eu gwahodd i siarad mewn cyfarfod</p>

os ydynt yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod. Os yw un neu ragor o'r personau yn hysbysu'r corff eu bod yn dymuno gwneud hynny, rhaid i'r corff ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg yn y cyfarfod. Mae Cyngor Sir Powys yn ddarostyngedig i safon 32 ers 30 Mawrth 2016. Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan aelod o'r cyhoedd yn honni nad oedd offer cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael mewn cyfarfod o Bwyllgor Cynllunio. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a Chyngor Sir Powys, casglwyd nad oedd y Cyngor yn gofyn i bob mynychwr a wahoddwyd i annerch y Pwyllgor Cynllunio os oeddynt yn dymuno defnyddio'r Gymraeg. Gan nad oeddynt yn gofyn y cwestiwn hwn nid oedd modd i'r Cyngor sicrhau fod cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael i'r rhai hynny sy'n dymuno defnyddio'r Gymraeg.

Safon 33 Mae safon 33 yn gwneud yn ofynnol i gorff darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gyfer pob cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd. Mae'r safon hefyd yn gosod gofynion ynghylch hysbysu'r rheini sy'n bresennol yn y cyfarfod ar lafar, yn Gymraeg, bod croeso iddynt ddefnyddio'r Gymraeg, a bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gael. Mae Cyngor Sir Powys yn ddarostyngedig i'r safon ers 30 Mawrth 2016. Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan aelod o'r cyhoedd yn honni nad oedd offer cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael mewn cyfarfod o'r Pwyllgor Cynllunio. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a Chyngor Sir Powys casglwyd nad oedd cyfieithu ar y pryd ar gael mewn cyfarfodydd Pwyllgor Cynllunio fel mater o drefn cyn mis Mai 2017 yn groes i ofynion safon 33.

Safon 47 Mae safon 47 yn ei gwneud yn ofynnol i gorff asesu a yw pwnc dogfen yn awgrymu y dylid ei llunio yn Gymraeg os nad oes safon arall yn gosod dyletswydd arnynt yn barod i lunio'r ddogfen yn Gymraeg. Mae Cyngor Sir Powys wedi bod yn ddarostyngedig i safon 47 ers 30 Mawrth 2016. Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan aelod o'r cyhoedd ynghylch trefniadau Cyngor Sir Powys wrth gyhoeddi gwybodaeth am gais cynllunio penodol. Roedd y cais cynllunio yn ymwneud â datblygiad ar gyrion Machynlleth. Honnai'r achwynydd fod y Cyngor wedi cyflwyno cais cynllunio a holl wybodaeth am y datblygiad yn Saesneg yn unig i'r Pwyllgor Cynllunio. Gan ystyried amgylchiadau yr achos, mae'r Comisiynydd o'r farn nad oedd y Cyngor wedi ystyried yn ddigonol a oedd angen i lunio dogfennau yn Gymraeg, yn groes i ofynion y safon.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Safon 30 Dyfarnwyd bod Cyngor Sir Powys wedi methu a chydymffurfio a safon 30.

Safon 32 Dyfarnwyd bod Cyngor Sir Powys wedi methu a chydymffurfio a safon 32.

Safon 33 Dyfarnwyd bod Cyngor Sir Powys wedi methu â chydymffurfio â safon 33.

Safon 47 Dyfarnwyd bod Cyngor Sir Powys wedi methu a chydymffurfio a safon 47.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Cyngor Sir Powys i gydymffurfio â safonau 30, 32, 33 a 47.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Safon 30 Rhaid i Gyngor Sir Powys wirio fod pob hysbyseb neu wahoddiad safonol a ddefnyddir ar gyfer cyfarfodydd

sy'n agored i'r cyhoedd yn datgan yn glir fod croeso i unrhyw un sy'n bresennol ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod. Mae'r cam gorfodi hwn yn weithredol 28 diwrnod ar ôl derbyn hysbysiad penderfynu yr achos.

Safon 32 Rhaid i Gyngor Sir Powys sicrhau ei fod yn gofyn i bersonau a wahoddir i annerch y Pwyllgor Cynllunio os ydynt yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, ac os yw o leiaf un o'r personau hynny yn hysbysebu'r Cyngor o hynny, rhaid i'r Cyngor sicrhau fod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod. Mae'r cam gorfodi hwn yn weithredol 28 diwrnod ar ôl dyddiad yr Hysbysiad Penderfynu.

Safon 33 Rhaid i Gyngor Sir Powys sicrhau fod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael ym mhob cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd. Mae'r cam gorfodi hwn yn weithredol 28 diwrnod ar ôl dyddiad yr Hysbysiad Penderfynu.

Safon 47 Rhaid i Gyngor Sir Powys datblygu broses safonol ar gyfer asesu pwnc dogfen a'r gynulleidfa rhagwelir ar gyfer ddogfennau luniwyd at ddefnydd y cyhoedd. Rhaid i'r broses hwn casglu a oes angen i'r ddogfen hwnnw gael ei lunio yn Gymraeg fel sy'n ofynnol er mwyn cydymffurfio â safon 47. Mae'r cam gorfodi hwn yn weithredol 28 diwrnod ar ôl dyddiad yr Hysbysiad Penderfynu.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhoddwyd hysbysiad penderfynu i Gyngor Sir Powys ar 31/01/2018.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys

Cyngor Sir
Powys

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 13/06/2017 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd y gŵyn ynghylch trefniadau Cyngor Sir Powys wrth gyhoeddi gwybodaeth am gais cynllunio penodol. Roedd y cais cynllunio yn ymwneud â datblygiad ar gyrion Machynlleth. Honnai'r achwynydd fod y Cyngor wedi cyflwyno cais cynllunio a holl wybodaeth am y datblygiad yn Saesneg yn unig i'r Pwyllgor Cynllunio. Honnai'r achwynydd iddo hefyd fynychu'r cyfarfod a fu'n trafod y cais ac nad oedd offer cyfieithu ar y pryd ar gael yng nghyfarfod y Pwyllgor Cynllunio. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam i gydymffurfio â safonau 30, 32, 33 a 47.

29/1/2018

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 30 Mae safon 30 yn ei wneud yn ofynnol i gorff ddatgan ar unrhyw ddeunydd sy'n hysbysebu cyfarfod y mae corff yn trefnu sy'n agored i'r cyhoedd yn gyffredinol, ac unrhyw wahoddiad iddo, bod croeso i unrhyw un sy'n bresennol ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod. Gall hynny gynnwys hysbysiadau cyhoeddus. Mae Cyngor Sir Powys yn ddarostyngedig i safon 30 ers 30 Mawrth 2016.

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan aelod o'r cyhoedd yn honni nad oedd offer cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael mewn cyfarfod o Bwyllgor Cynllunio. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a Chyngor Sir Powys, mae'r Comisiynydd o'r farn nad oedd y Cyngor yn ei wneud yn glir wrth bersonau a wahoddir i gyfarfodydd Pwyllgor Cynllunio fod modd iddynt ddefnyddio'r Gymraeg.

Safon 32 Mae safon 32 yn ei wneud yn ofynnol i gorff ofyn i bersonau sydd wedi eu gwahoddi i siarad mewn cyfarfod os ydynt yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod. Os yw un neu ragor o'r personau yn hysbysu'r corff eu bod yn dymuno gwneud hynny, rhaid i'r corff ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg yn y cyfarfod. Mae Cyngor Sir Powys yn ddarostyngedig i safon 32 ers 30 Mawrth 2016. Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan aelod o'r cyhoedd yn honni nad oedd offer cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael mewn cyfarfod o Bwyllgor Cynllunio. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a Chyngor Sir Powys, mae'r Comisiynydd yn casglu nad oedd y Cyngor yn gofyn i bob mynychwr a wahoddwyd i annerch y Pwyllgor Cynllunio os oeddynt yn dymuno defnyddio'r Gymraeg. Gan nad oeddynt yn gofyn y cwestiwn hwn nid oedd modd i'r Cyngor sicrhau fod

cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael i'r rhai hynny sy'n dymuno defnyddio'r Gymraeg. Safon 33 Mae safon 33 yn ei wneud yn ofynnol i gorff darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gyfer pob cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd. Mae'r safon hefyd yn gosod gofynion ynghylch hysbysu'r rheini sy'n bresennol yn y cyfarfod ar lafar, yn Gymraeg, bod croeso iddynt ddefnyddio'r Gymraeg, a bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gael. Mae Cyngor Sir Powys yn ddarostyngedig i'r safon ers 30 Mawrth 2016. Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan aelod o'r cyhoedd yn honni nad oedd offer cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael mewn cyfarfod o'r Pwyllgor Cynllunio. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a Chyngor Sir Powys mae'r Comisiynydd yn casglu nad oedd cyfieithu ar y pryd ar gael mewn cyfarfodydd Pwyllgor Cynllunio fel mater o drefn cyn mis Mai 2017 yn groes i ofynion safon 33.

Safon 47 Mae safon 47 yn ei wneud yn ofynnol i gorff asesu a yw pwnc dogfen yn awgrymu y dylid ei llunio yn Gymraeg os nad oes safon arall yn gosod dyletswydd arnynt yn barod i lunio'r ddogfen yn Gymraeg. Mae Cyngor Sir Powys wedi bod yn ddarostyngedig i safon 47 ers 30 Mawrth 2016. Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan aelod o'r cyhoedd ynghylch trefniadau Cyngor Sir Powys wrth gyhoeddi gwybodaeth am gais cynllunio penodol. Roedd y cais cynllunio yn ymwneud â datblygiad ar gyrion Machynlleth. Honnai'r achwynydd fod y Cyngor wedi cyflwyno cais cynllunio a holl wybodaeth am y datblygiad yn Saesneg yn unig i'r Pwyllgor Cynllunio. Gan ystyried amgylchiadau yr achos, mae'r Comisiynydd o'r farn nad

oedd y Cyngor wedi ystyried yn ddigonol a oedd angen i lunio dogfennau yn Gymraeg, yn groes i ofynion y safon.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Dyfarnwyd fod Cyngor Sir Powys wedi methu â chydymffurfio â safon 30.

Dyfarnwyd fod Cyngor Sir Powys wedi methu â chydymffurfio â safon 32

Dyfarnwyd fod Cyngor Sir Powys wedi methu â chydymffurfio â safon 33

Dyfarnwyd fod Cyngor Sir Powys wedi methu â chydymffurfio â safon 47

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Cyngor Sir Powys i gydymffurfio â safonau 30, 32, 33 a 47.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Safon 30 Rhaid i Gyngor Sir Powys wirio fod pob hysbyseb neu wahoddiad safonol a ddefnyddir ar gyfer cyfarfodydd sy'n agored i'r cyhoedd yn datgan yn glir fod croeso i unrhyw un sy'n bresennol ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod. Mae'r cam gorfodi hwn yn weithredol 28 diwrnod ar ôl derbyn hysbysiad penderfynu yr achos.

Safon 32 Rhaid i Gyngor Sir Powys sicrhau ei fod yn gofyn i bersonau a wahoddir i annerch y Pwyllgor Cynllunio os ydynt yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, ac os yw o leiaf un o'r personau hynny yn hysbysebu'r Cyngor o hynny, rhaid i'r Cyngor sicrhau fod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod. Mae'r cam gorfodi hwn yn weithredol 28 diwrnod ar ôl dyddiad yr Hysbysiad Penderfynu.

			<p>Safon 33 Rhaid i Gyngor Sir Powys sicrhau fod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael ym mhob cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd. Mae'r cam gorfodi hwn yn weithredol 28 diwrnod ar ôl dyddiad yr Hysbysiad Penderfynu.</p> <p>Safon 47 Rhaid i Gyngor Sir Powys datblygu broses safonol ar gyfer asesu pwnc dogfen a'r gynulleidfa rhagwelir ar gyfer ddogfennau luniwyd at ddefnydd y cyhoedd. Rhaid i'r broses hwn casglu a oes angen i'r ddogfen hwnnw gael ei lunio yn Gymraeg fel sy'n ofynnol er mwyn cydymffurfio â safon 47. Mae'r cam gorfodi hwn yn weithredol 28 diwrnod ar ôl dyddiad yr Hysbysiad Penderfynu.</p> <p>Hysbysiad penderfynu a roddwyd Rhoddwyd hysbysiad penderfynu i Gyngor Sir Powys ar 31/01/2018</p> <p>Apelau a wnaed i'r tribiwnlys Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys</p>
<p><u>Cyngor</u> <u>Bwrdeistref</u> <u>Sirol</u> <u>Wrecsam</u></p>	<p>Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 16/05/2017 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd y gŵyn yn honni bod gwybodaeth ar dudalen wefan Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam ynghylch canolfannau hamdden y Sir yn ddiffygiol yn Gymraeg. Nodai'r achwynydd fod llai o wybodaeth ar y dudalen we yn Gymraeg na'r hyn oedd ar gael ar y dudalen we gyfatebol Saesneg. Nodai'r</p>	<p>12/1/2018</p>	<p>Canfyddiadau'r Comisiynydd Safon 52 Mae safon 52 yn ei gwneud yn ofynnol i gorff sicrhau bod pob tudalen ar ei wefan ar gael ac yn gweithredu'n llawn yn Gymraeg ac na chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ar y tudalennau hynny. Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi bod yn ddarostyngedig i safon 52 ers 30 Mawrth 2016. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a Chyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam, mae'r Comisiynydd o'r farn nad oedd y testun ar dudalennau gwefan Freedom Leisure i gyd ar gael yn Gymraeg, yn groes i ofynion y safon.</p>

achwynydd hefyd fod dolenni ar y dudalen we Gymraeg yn arwain at wybodaeth Saesneg yn unig ar dudalennau ar wefan 'Freedom Lesiure' – sef darparwr allanol sydd yn rhedeg canolfannau hamdden y Sir ar ran y Cyngor. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam i gydymffurfio â safon 52 a 56.

Safon 56 Mae safon 56 yn ei gwneud hi'n ofynnol i gorff sicrhau bod y rhyngwyneb a'r dewislenni ar bob tudalen ar ei wefan yn Gymraeg. Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi bod yn ddarostyngedig i safon 56 ers 30 Mawrth 2016. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a Chyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam mae'r Comisiynydd yn casglu nad oedd dewislenni holl dudalennau gwefan Freedom Leisure yn Gymraeg.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi methu â chydymffurfio â safon 52 a 56.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam i gydymffurfio â safon 52 a 56.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Safon 52 Rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam sicrhau bod gwefan Freedom Leisure yn cydymffurfio yn llawn â gofynion safon 52. S

afon 56 Rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam sicrhau bod gwefan Freedom Leisure yn cydymffurfio yn llawn â gofynion safon 56. Mae'r camau gorfodi hyn yn weithredol 28 diwrnod yn dilyn derbyn hysbysiad penderfynu achos CSG227.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhoddyd hysbysiad penderfynu i Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam ar 12/01/2018.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys

Cyngor
Bwrdeistref
Sir
Rhondda
Cynon Taf

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 11/04/2017 oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Honnai'r achwynydd iddi ffonio prif rif ffôn y Cyngor ar 11 Ebrill 2017. Dewisodd opsiwn '1' ar gyfer gwasanaeth Cymraeg a chafodd yr alwad ei hateb gan aelod o staff oedd yn medru'r Gymraeg. Gofynnodd i gael ei throsglwyddo i'r adran Adnoddau Dynol. Cafodd yr alwad ei hateb gan aelod arall o staff y brif ganolfan alwadau. Nid oedd yr aelod hwn yn medru'r Gymraeg a bu'n rhaid iddi ailadrodd ei hymholiad yn Saesneg. Cafodd yr alwad ei throsglwyddo'n llwyddiannus i'r adran Adnoddau Dynol ac fe'i hatebwyd gan aelod o staff wnaeth gyfarch yn uniaith Saesneg. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 11 a 20.

11/1/2018

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 11 Mae safon 11 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor gynnig gwasanaeth Cymraeg ar ei rifau ffôn, ac i ddarparu gwasanaeth Cymraeg i berson sy'n dymuno hynny. Mae'r Cyngor o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safon ers 30 Mawrth 2016. Ar 11 Ebrill 2017, cysylltodd yr achwynydd â'r Cyngor ar y rhif ffon 01443 425005, gydag ymholiad i'r adran Adnoddau Dynol. Dewisodd yr achwynydd barhau â'i galwad yn Gymraeg drwy bwyso botwm 1 yn unol â chyfarwyddiadau'r neges awtomatig. Atebwyd yr alwad gan gynghorydd Cymraeg yn y ganolfan gyswllt. Wrth geisio trosglwyddo'r alwad i'r adran Adnoddau Dynol pwysodd y cynghorydd y rhif anghywir a olygodd bod yr alwad wedi ei throsglwyddo i gynghorydd di Gymraeg o fewn y ganolfan gyswllt. Cychwynnodd yr achwynydd siarad Cymraeg ond rhaid oedd iddi ail-adrodd ei ymholiad yn Saesneg. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a'r Cyngor, mae'r Comisiynydd yn fodlon mai camgymeriad dynol a arweiniodd at yr alwad yn cael ei throsglwyddo i gynghorydd di-Gymraeg. Mae'r Comisiynydd o'r farn, pe na bai'r camgymeriad wedi digwydd, a phe bai'r alwad wedi ei throsglwyddo yn gywir ei bod yn debygol na fyddai'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio gan ei bod yn ymddangos bod yma strwythurau priodol mewn lle i ddelio â galwadau yn Gymraeg. Fodd bynnag, yn sgil y camgymeriad ar yr achlysur hwn, methodd y Cyngor ag ymdrin â galwad yr achwynydd yn Gymraeg, er bod dymuniad yr achwynydd i dderbyn gwasanaeth Cymraeg wedi ei sefydlu wrth iddi gychwyn y sgwrs yn Gymraeg.

Safon 20 Mae safon 20 yn ei gwneud yn ofynnol i gorff, wrth ateb galwadau i rif llinell uniongyrchol, i gyfarch y galwr mewn modd lle nad yw'r trin y Gymraeg yn llai ffafriol

na'r Saesneg. Mae'r achwynydd yn honni iddi dderbyn cyfarchiad uniaith Saesneg wrth i'w galwad gael ei throsglwyddo i adran Adnoddau Dynol Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a'r Cyngor, casglodd y Comisiynydd mai'r cyfarchiad a dderbyniodd yr achwynydd yn dilyn iddi gael ei throsglwyddo i'r adran berthnasol y cwynir amdano, ac felly nad yw'r safon yn berthnasol i'r ymchwiliad.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safonau 11. Nid oedd modd i'r Comisiynydd ddyfarnu ar gydymffurfiaeth y Cyngor â safon 20.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf wedi methu â chydymffurfio a safon 11, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Safon 11 Rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf gymryd camau i sicrhau ei bod yn delio gyda galwadau yn Gymraeg os yw'r person yn dymuno hynny yn unol â safon 11. Rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf sicrhau, wrth drosglwyddo galwadau, ei bod yn parhau i ddelio gyda galwad yn Gymraeg os yw'r person yn dymuno hynny, yn

Gweinidogion
Cymru

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 09/03/2017 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd yr achwynydd yn anhapus nad oedd cyfeiriad wedi ei gynnwys ar fersiwn Gymraeg llythyr a dderbyniodd yn ei wahodd i gymryd rhan yn Arolwg Cenedlaethol Cymru.

10/1/2018

unol â safon 11. Amserlen: O fewn 28 diwrnod o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 11/01/2018.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 6 Mae safon 6 yn ei gwneud yn ofynnol i gorff sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg pan maent yn llunio gohebiaeth. Mae'r safon yn nodi enghreifftiau o beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yn y cyd-destun, megis sicrhau fod llofnodion cyfatebol a manylion cyswllt ar y ddau fersiwn o'r ohebiaeth. Nid oedd y llythyr a dderbyniodd yr achwynydd ynglŷn ag Arolwg Cenedlaethol Cymru yn cynnwys y cyfeiriad ar fersiwn Gymraeg y llythyr. Yn eu tystiolaeth dywed Gweinidogion Cymru mai dyma oedd yr arfer gyda llythyrau yn ymwneud â'r Arolwg Cenedlaethol. Gan nad oedd y llythyr yn cynnwys y cyfeiriad ar y fersiwn Gymraeg fel ag yr oedd ar y fersiwn Saesneg roedd Gweinidogion Cymru yn trin y fersiwn Gymraeg o'r llythyr yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.

Safon 7 Mae'r safon yn gosod gofyniad ar sefydliadau i gynnwys datganiad mewn gohebiaeth neu gyhoeddiadau a hysbysiadau swyddogol sy'n gwahodd personau i anfon gohebiaeth atynt eu bod yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg, y bydd yn ymateb yn Gymraeg i ohebiaeth Cymraeg ac na fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. Nid oedd y llythyr dderbyniodd yr achwynydd yn cynnwys y datganiad yma. Gan nad oedd y llythyr yn cynnwys y datganiad y mae'n rhaid ei gynnwys mewn

gohebiaeth sy'n gwahodd ymateb neu ohebiaeth nid oedd Gweinidogion Cymru yn gweithredu safon 7 yn yr achos yma.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Safon 6 Dyfarnwyd bod Gweinidogion Cymru wedi methu â chydymffurfio â safon 6 ar y sail bod Gweinidogion Cymru wedi trin fersiwn Gymraeg o lythyr yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.

Safon 7 Dyfarnwyd bod Gweinidogion Cymru wedi methu â chydymffurfio â safon 7 ar y sail na chafodd datganiad ei gynnwys yn y llythyr yn esbonio bod Gweinidogion Cymru yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg, y byddent yn ymateb yn Gymraeg ac na fyddai gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 6 a 7.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Safon 6 Wrth gynnal Arolwg Cenedlaethol Cymru rhaid i Weinidogion Cymru sicrhau pan yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg gyfatebol o ohebiaeth, eu bod yn cynnwys cyfeiriad Cymraeg y derbynnydd ar fersiwn Gymraeg y llythyr, a rhaid iddynt beidio â thrin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg. Mae'r cam i'w weithredu o fewn 28 diwrnod o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd.

Safon 7 Rhaid i Weinidogion Cymru ddatgan mewn gohebiaeth ynglŷn â Arolwg Cenedlaethol Cymru eu bod yn croesawu cael gohebiaeth yn Gymraeg, ac y byddant yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg, ac na fydd gohebu yn

Gymraeg yn arwain at oedi. Mae'r cam i'w weithredu o fewn 3 mis o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd. Yn ystod y 3 mis nesaf mae'r Comisiynydd yn cynghori Gweinidogion Cymru i ystyried defnyddio dulliau eraill i roi gwybod i'r cyhoedd Cymru eich bod yn croesawu cael gohebiaeth yn Gymraeg, y byddwch yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg, ac na fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhoddwyd hysbysiad penderfynu i Weinidogion Cymru ar 10/01/2018.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 28/04/2017 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd y gŵyn yn ymwneud â gwasanaeth ffôn cymorth technegol Cymraeg i ddefnyddwyr gwefan Gwerthwch i Gymru. Honnai'r achwynydd nad oedd gwefan Gymraeg Gwerthwch i Gymru yn arddangos rhif ffôn ar gyfer y llinell gymorth dechnegol ar y tudalennau Cymraeg, a bod rhaid iddi alw rhif cyffredinol Gwerthwch i Gymru dair gwaith er mwyn darganfod y rhif. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu

21/12/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 13 Gofynion safon 13 yw bod rhaid i gorff sicrhau fod rhif ffôn gwasanaeth Cymraeg yr un peth â rhif ffôn y gwasanaeth Saesneg cyfatebol. Ni chaniateir rhif ffôn ar wahân ar gyfer cynnig gwasanaeth Cymraeg dros y ffôn. Mae Gweinidogion Cymru wedi bod yn ddarostyngedig i'r safon ers 30 Medi 2016 ar gyfer gwasanaeth Gwerthwch i Gymru. Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan aelod o'r cyhoedd yn honni nad oedd rhif ffôn ar gyfer cymorth technegol gwefan Gwerthwch i Gymru ar gael ar y tudalennau Cymraeg o'r wefan. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a Gweinidogion Cymru, mae'r Comisiynydd yn casglu fod y corff yn defnyddio rhifau ffôn gwahanol ar gyfer cymorth technegol Gwerthwch i Gymru yn groes i ofynion y safon. Safon 52 Mae safon 52 yn ei wneud yn ofynnol i gorff sicrhau fod pob tudalen ar ei wefan ar gael ac yn gweithredu'n llawn yn Gymraeg ac na chaiff y Gymraeg ei

Gweinidogion
Cymru

methiant gan Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 13 a 52.

thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ar y tudalennau hynny. Mae Gweinidogion Cymru wedi bod yn ddarostyngedig i safon 52 ers 30 Mawrth 2016. Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan aelod o'r cyhoedd yn honni nad oedd rhif ffôn ar gyfer cymorth technegol gwefan Gwerthwch i Gymru ar gael ar dudalennau Cymraeg y wefan. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a Gweinidogion Cymru, mae'r Comisiynydd yn casglu bod llai o wybodaeth ynghylch y gwasanaethau ffon ar dudalennau Cymraeg gwefan Gwerthwch i Gymru. Arweiniodd hyn at rwystredigaeth i'r achwynydd wrth iddi geisio defnyddio'r gwasanaeth Cymraeg.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod Gweinidogion Cymru wedi methu â chydymffurfio â safon 13 a 52.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 13 a 52.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 13 a 52 mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ail adrodd:

Safon 13 Rhaid i Weinidogion Cymru defnyddio'r un rhif ar gyfer darparu bob gwasanaeth cymorth dros y ffôn ar gyfer Gwerthwch i Gymru gan sicrhau fod y gwasanaeth Cymraeg â ddarperir gytras â'r gwasanaeth Saesneg ar y llinell honno. Mae'r cam gorfodi hwn yn weithredol 3 mis o ddyddiad dderbyn Hysbysiad Penderfynu achos CSG223. Safon 52 Rhaid i Weinidogion Cymru sicrhau fod gwybodaeth glir ar gael i'r cyhoedd am y gwasanaethau

Cyngor
Bwrdeistref
Sirol Pen-y-
bont ar Ogwr

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Ar 3 Mehefin 2016 derbyniodd y Comisiynydd nifer o gwynion gan aelod o'r cyhoedd. Roedd y cwynion yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-Bont ar Ogwr. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-Bont ar Ogwr, derbyniwyd nodyn o alwad ffôn yn ymholi ynghylch gwersi nofio Cymraeg. Roedd yr ymateb yn nodi

14/12/2017

cymorth sydd ar gael iddynt ar dudalennau Cymraeg Gwerthwch i Gymru. Wrth i Weinidogion Cymru gwblhau cam gorfodi'r achos hwn a sefydlu un rhif ar gyfer cymorth technegol, dylid sicrhau fod y rhif hwn yn hysbys ar dudalennau Cymraeg Gwerthwch i Gymru. Mae'r cam gorfodi hwn yn weithredol 28 diwrnod ar ôl derbyn hysbysiad penderfynu yr achos.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhoddyd hysbysiad penderfynu i Weinidogion Cymru ar 21/12/2017.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-Bont ar Ogwr wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail fod tystiolaeth sydd ar gael i mi yn amlygu fod y Cyngor wedi cymryd camau digonol i hybu a hyrwyddo'r ddarpariaeth gyfredol o wersi nofio Cymraeg, ac yn gwneud hynny yn Gymraeg.

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-Bont ar Ogwr wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar rai lefelau, er bod gwersi nofio'n cael eu cynnig ar y lefelau hynny yn Saesneg.

Safon 86 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-Bont ar Ogwr wedi methu â chydymffurfio â safon 86 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor wedi datblygu unrhyw gwrs mewn perthynas â gwersi nofio yn y cyfnod ers y diwrnod gosod ar gyfer y

fod y Cyngor yn cynnig gwersi Cymraeg i blant ond nid oedolion. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail honno, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81, 84 ac 86.

safon, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 86 yn berthnasol.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84. Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 81 ac 86.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal y methiant i gydymffurfio rhag parhau neu gael ei ailadrodd. Yn unol ag adran 77 (3) Mesur y Gymraeg, bydd y Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor baratoi cynllun gweithredu at y diben o atal y methiant i gydymffurfio rhag parhau neu gael ei ailadrodd:

Safon 84 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 84 mewn perthynas â gwersi nofio. Dylai'r Cyngor baratoi'r cynllun gweithredu drafft cyntaf o fewn 12 wythnos sef erbyn 6 Chwefror 2018. Bydd y Comisiynydd yn gweithredu'n unol ag adran 80 Mesur y Gymraeg mewn perthynas â'r cynllun gweithredu. Mae'r Comisiynydd wedi rhoi dogfen gyngor i'r Cyngor a fydd o gymorth wrth baratoi'r cynllun gweithredu.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 14/12/2017.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Gweinidogion
Cymru

Derbyniodd y Comisiynydd ddwy gŵyn gan ddau berson oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd cwyn 1 ar 21 Chwefror 2017. Honnai'r achwynydd iddo dderbyn e-bost Saesneg yn unig ar 21 Chwefror 2017 gan un o swyddogion Gweinidogion Cymru yn ei wahodd i gyfarfod gyda Chyfarwyddwr Addysg o Grŵp Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus Llywodraeth Cymru. Derbyniwyd cwyn 2 ar 8 Mawrth 2017. Honnai'r achwynydd iddo dderbyn e-bost Saesneg yn unig ar 8 Mawrth 2017 gan un o swyddogion Gweinidogion Cymru yn ymateb i ymholiad iddo gyflwyno dros y ffôn yn Gymraeg. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 2, 5 a 7. 30/11/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 2 Mae safon 2 yn ei wneud yn ofynnol i gorff ofyn i unigolyn a fyddai'n dymuno derbyn gohebiaeth yn Gymraeg wrth ohebu ag ef neu hi am y tro cyntaf. Os yw'r unigolyn yn ymateb i ddweud mai ei ddymuniad yw derbyn gohebiaeth yn Gymraeg gan y corff, mae angen i'r corff gadw cofnod o'r dymuniad hwnnw, a gohebu ag ef neu hi yn Gymraeg o hynny ymlaen. Mae Gweinidogion Cymru wedi bod yn ddarostyngedig i'r safon hon ers 30 Mawrth 2016. Derbyniodd yr achwynydd e-byst Saesneg yn unig oddi wrth swyddogion Gweinidogion Cymru. Roedd hyn yn groes i'w ddymuniad i dderbyn gohebiaeth yn Gymraeg oddi wrth y sefydliad. Mae'r partion yn gytûn yn yr achosion fod e-byst Saesneg yn unig wedi ei anfon at yr achwynydd er fod cofnod mewn lle o ddymuniad yr achwynydd i dderbyn gohebiaeth Gymraeg gan Weinidogion Cymru. Safon 5 Mae safon 5 yn ei wneud yn ofynnol i gyrff ddarparu fersiwn Gymraeg o ohebiaeth wrth ohebu os nad ydynt yn gwybod a yw person yn dymuno derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Mae felly yn ofynnol i gorff anfon fersiwn Gymraeg o ohebiaeth at berson ar bob achlysur, oni bai eu bod yn ymwybodol o ddewis iaith unigolyn (e.e. drwy wybodaeth a ddarparwyd i'r corff yn unol â safon 2 ac/neu 3.). Mae Gweinidogion Cymru wedi bod yn ddarostyngedig i safon 5 ers 30 Mawrth 2016. Derbyniodd yr achwynydd e-bost Saesneg yn unig oddi wrth un o swyddogion Gweinidogion Cymru yn ei wahodd i gyfarfod. Roedd hyn yn groes i'w ddymuniad i dderbyn gohebiaeth yn Gymraeg oddi wrth y sefydliad. Mae tystiolaeth Gweinidogion Cymru yn amlygu bod cofnod o ddymuniad

iaith yr achwynydd wedi ei gofnodi ac felly nid yw'r safon hon yn berthnasol bellach i'r ymchwiliad.

Safon 7 Mae safon 7 yn ei wneud yn ofynnol i gorff datgan mewn bob gohebiaeth, gan gynnwys gohebiaeth electronig, eu bod yn croesawu cael gohebiaeth Gymraeg, y byddent yn ymateb yn Gymraeg ac na fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. Mae Gweinidogion Cymru wedi bod yn ddarostyngedig i safon 7 ers 30 Mawrth 2016. Derbyniodd yr achwynydd e-bost Saesneg yn unig oddi wrth un o swyddogion Gweinidogion Cymru yn ei wahodd i gyfarfod. Nid oedd datganiad ar yr e-bost yn nodi fod modd croeso iddo ohebu yn Gymraeg â'r sefydliad. Mae tystiolaeth Gweinidogion Cymru yn amlygu nad oedd datganiad safonol mewn lle ar lofnodion e-bost safonol eu swyddogion ynghylch croesawu gohebiaeth Gymraeg.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod Gweinidogion Cymru wedi methu â chydymffurfio â safon 2 a 7. Ar y sail fod Gweinidogion Cymru yn ymwybodol o ddewis iaith yr achwynydd, nid oedd modd i'r Comisiynydd ddyfarnu ar gydymffurfiaeth â safon 5.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 2 a 7.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 2 a 7 mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ail adrodd:

Safon 2 - Rhaid i Weinidogion Cymru gynnal ymgyrch ymwybyddiaeth pellach ynghylch gofynion safonau'r

		<p>Gymraeg ar gyfer gohebiaeth gan dargedu'n penodol: - Aelodau o staff sydd yn cael cyswllt rheolaidd gyda aelodau o'r cyhoedd; - Aelodau o staff sydd yn destun cwynion am methiannau i weithredu'r safonau.</p> <p>Safon 7 - Rhaid i Weinidogion Cymru sicrhau fod datganiad safonol ar lofnod e-bost pob un o'i swyddogion yn unol â gofynion safon 7. Mae'r camau uchod i gael ei weithredu o fewn 28 diwrnod o ddyddiad cyflwyno'n derfynol yr adroddiad ar yr ymchwiliad.</p> <p>Hysbysiad penderfynu a roddwyd Rhoddwyd hysbysiad penderfynu i Weinidogion Cymru ar 30/11/2017.</p> <p>Apelau a wnaed i'r tribiwnlys Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys</p>
<p><u>Gweinidogion Cymru</u></p>	<p>28/11/2017</p>	<p>Canfyddiadau'r Comisiynydd Safon 94 Mae safon 94 yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru lunio a chyhoeddi polisi dyfarnu grantiau sy'n sicrhau bod y corff yn ystyried y Gymraeg wrth fynd drwy'r broses o ddyfarnu grant. Darparodd Gweinidogion Cymru ddogfen ganllaw i'w defnyddio wrth ddyfarnu grantiau i gyrff. Mae'r pecyn adnoddau (toolkit) a gyflwynwyd gan Weinidogion Cymru yn cydnabod egwyddorion sylfaenol Mesur y Gymraeg, ond nid yw'r cynnwys yn ddigonol i gyfleu'r hyn sydd angen ei wneud i gydymffurfio â safon 94 drwy ystyried y materion a nodir yn a-ch. Roedd yr achwynydd yn dymuno mynychu'r cwrs a gynhaliwyd ar 18 Gorffennaf, 2016 sef "How to run a Successful Social Media Campaign", ond nid oedd ar gael yn Gymraeg. Nodwyd bod cyrsiau'n cael eu darparu'n ddwyieithog ond nad oedd galw i redeg y cwrs hwn drwy'r Gymraeg. Nid yw'r Comisiynydd o'r farn bod polisi dyfarnu</p>

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 27/07/2016 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniodd y Comisiynydd honiad gan berson nad oedd hyfforddiant a ddarparwyd gan Hyfforddiant Undeb Cenedlaethol Newyddiadurwyr Cymru (HUCNC) rhwng Mai 2016 – Ionawr 2017, ac a hysbysebwyd ar wefan HUCNC ar gael yn Gymraeg. Honnir fod HUCNC yn derbyn cymorth ariannol gan Lywodraeth Cymru er mwyn eu galluogi i gynnal yr hyfforddiant. Roedd yr achwynydd yn awyddus i fynychu cwrs "How to run a successful social media campaign"

drwy gyfrwng y Gymraeg.
Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 94.

grantiau Gweinidogion Cymru'n ddigonol, o ran cydymffurfio gyda'r safon dan sylw ar y sail nad oes modd ystyried effeithiau a-ch ar y Gymraeg wrth wneud asesiad.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod Gweinidogion Cymru wedi methu â chydymffurfio â safon 94.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 94.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 94 mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ail adrodd: Safon 94 – gofyniad i Weinidogion Cymru gymryd cam gweithredu, yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg: ' Diwygio'r polisi dyfarnu grant i adlewyrchu gofynion y safon drwy gynnwys arweiniad manwl ar sut i ystyried effeithiau a-ch ar y Gymraeg, fel bod y polisi ei hun yn ddigonol i gyfleu'r hyn sydd angen ei wneud i gydymffurfio â'r safon. Mae'r cam hwn i gael ei weithredu o fewn 28 diwrnod o ddyddiad cyflwyno'r derfynol yr adroddiad ar yr ymchwiliad.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i Weinidogion Cymru ar 28/11/2017.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Gweinidogion
Cymru

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 12/01/2017 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y

21/11/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 2 Mae safon 2 yn ei gwneud yn ofynnol i gorff, wrth ohebu ag unigolyn am y tro cyntaf ar ôl y diwrnod gosod ar

Gymraeg. Roedd y gŵyn yn ymwneud â gwasanaethau Cyllid Myfyrwyr Cymru. Nodai'r gŵyn fod yr achwynydd wedi derbyn llythyr â'r teitl 'Financial evidence needed for tax year 2014-15' oddi wrth Gyllid Myfyrwyr Cymru yn Saesneg yn unig, ar 05/01/2017. Yn ogystal, derbyniodd yr achwynydd ffurflen â'r teitl 'Evidence Return Form' oddi wrth Gyllid Myfyrwyr Cymru yn Saesneg yn unig, ar 05/01/2017. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 2, 5, 7 a 50.

gyfer y safon, ofyn i'r unigolyn a yw'n dymuno cael gohebiaeth yn Gymraeg gan y corff. Nid y llythyr a anfonwyd at yr achwynydd ar 05/01/2017 oedd y tro cyntaf i Gyllid Myfyrwyr Cymru ohebu â'r achwynydd ar ôl y diwrnod gosod ar gyfer safon 2. Dim wrth ohebu ag unigolyn am y tro cyntaf y mae safon 2 yn berthnasol, ac felly nid yw safon 2 yn berthnasol yn yr achos hwn. Safon 5 Mae safon 5 yn ei gwneud yn ofynnol i Weiniogion Cymru ddarparu fersiwn Gymraeg o ohebiaeth wrth ohebu â pherson, os nad ydynt yn gwybod a yw'r person hwnnw'n dymuno cael gohebiaeth yn Gymraeg. Fodd bynnag, ni ddarparwyd fersiwn Gymraeg o'r llythyr a anfonodd Cyllid Myfyrwyr Cymru at yr achwynydd ar 05/01/2017, er nad oedd Cyllid Myfyrwyr Cymru'n ymwybodol ar y pryd a oedd yr achwynydd yn dymuno cael gohebiaeth yn Gymraeg. Safon 7 Mae safon 7 yn ei gwneud yn ofynnol i Weiniogion Cymru ddatgan mewn gohebiaeth y byddant yn croesawu cael gohebiaeth yn Gymraeg, y byddant yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg, ac na fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. Fodd bynnag, nid oedd y llythyr a anfonwyd at yr achwynydd ar 05/01/2017 yn cynnwys datganiad o'r fath. Safon 50 Mae safon 50 yn ei gwneud yn ofynnol i unrhyw ffurflenni y mae Gweinidogion Cymru yn eu llunio at ddefnydd y cyhoedd gael eu llunio yn Gymraeg. Nid yw ffurflen 'Evidence Return Form' Cyllid Myfyrwyr Cymru, a anfonwyd at yr achwynydd ar 05/01/2017, wedi ei llunio yn Gymraeg.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod Gweinidogion Cymru wedi methu â chydymffurfio â safon 5, 7 a 50.

Dyfarnwyd nad yw Gweinidogion Cymru wedu methu â chydymffurfio â safon 2.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 5, 7 a 50.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 5, 7 a 50 mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ail adrodd:

Safon 5 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 5 mewn perthynas â gohebiaeth a anfonir gan Gyllid Myfyrwyr Cymru. Dylai Gweinidogion Cymru seilio'r cynllun gweithredu ar y sylwadau a gyflwynwyd mewn ymateb i'r adroddiad ymchwiliad arfaethedig ar gyfer yr achos hwn, a dylai gynnwys dyddiad ar gyfer cyflawni pob cam gweithredu, ynghyd â phenodi person cyfrifol ar gyfer gweithredu'r camau.

Safon 7 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 7 mewn perthynas â gohebiaeth a anfonir gan Gyllid Myfyrwyr Cymru. Dylai Gweinidogion Cymru seilio'r cynllun gweithredu ar y sylwadau a gyflwynwyd mewn ymateb i'r adroddiad ymchwiliad arfaethedig ar gyfer yr achos hwn, a dylai gynnwys dyddiad ar gyfer cyflawni pob cam gweithredu, ynghyd â phenodi person cyfrifol ar gyfer gweithredu'r camau.

Safon 50 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru baratoi cynllun gweithredu a fydd yn

		<p>dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 50 mewn perthynas â ffurflenni a lunnir gan Gyllid Myfyrwyr Cymru. Dylai Gweinidogion Cymru seilio'r cynllun gweithredu ar y sylwadau a gyflwynwyd mewn ymateb i'r adroddiad ymchwiliad arfaethedig ar gyfer yr achos hwn, a dylai gynnwys dyddiad ar gyfer cyflawni pob cam gweithredu, ynghyd â phenodi person cyfrifol ar gyfer gweithredu'r camau. Dylai Gweinidogion Cymru baratoi'r cynlluniau gweithredu drafft cyntaf o fewn 40 diwrnod o ddyddiad hysbysiad penderfynu yr achos hwn sef erbyn 03/01/2018. Bydd y Comisiynydd yn gweithredu'n unol ag adran 80 Mesur y Gymraeg mewn perthynas â'r cynllun gweithredu.</p> <p>Hysbysiad penderfynu a roddwyd Rhoddwyd hysbysiad penderfynu i Weinidogion Cymru ar 21/11/2017.</p> <p>Apelau a wnaed i'r tribiwnlys Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.</p>
<p><u>Gweinidogion Cymru</u></p>	<p>Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 05/01/2017 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd y gŵyn yn ymwneud â gwasanaethau Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr Cyfyngedig. Nodai'r gŵyn fod yr achwynydd wedi derbyn llythyr â'r teitl 'Action required – complete the enclosed form to update your current employment status' oddi wrth y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr yn Saesneg yn unig, ar 09/12/2016. Yn ogystal,</p> <p>21/11/2017</p>	<p>Canfyddiadau'r Comisiynydd Safon 2 Mae safon 2 yn ei gwneud yn ofynnol i gorff, wrth ohebu ag unigolyn am y tro cyntaf ar ôl y diwrnod gosod ar gyfer y safon, ofyn i'r unigolyn a yw'n dymuno cael gohebiaeth yn Gymraeg gan y corff. Yn yr achos hwn, wrth anfon llythyr dyddiedig 09/12/2016 at yr achwynydd, roedd y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr yn gohebu â'r achwynydd am y tro cyntaf ers y diwrnod gosod ar gyfer safon 2, sef 30/03/2016. Ni wnaeth y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr ofyn i'r achwynydd a oedd yn dymuno cael gohebiaeth yn Gymraeg gan y corff. Safon 5 Roedd y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr yn ymwybodol o ddewis iaith yr achwynydd wrth anfon y llythyr ati ar 09/12/2016. Dim ond i</p>

honnodd yr achwynydd ei bod wedi derbyn ffurflen â'r teitl 'Confirmation of Customer Details Form' oddi wrth y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr yn Saesneg yn unig, ar 09/12/2016. Ymhelaethodd yr achwynydd gan honni nad yw gwefan y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr (<http://www.slc.co.uk/>) ar gael yn Gymraeg ac yn olaf, nad oedd modd i'r achwynydd siarad Cymraeg â'r Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr ar y ffôn wrth ffonio 0300 100 0611 am 16:24 ar 05/01/2017. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 2, 5, 7, 8, 9, 10, 50 a 52.

sefyllfaoedd lle nad yw corff yn gwybod a yw person yn dymuno cael gohebiaeth oddi wrtho yn Gymraeg y mae safon 5 yn berthnasol, ac felly nid yw safon 5 yn berthnasol yn yr achos hwn.

Safon 7 Mae safon 7 yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru ddatgan mewn gohebiaeth eu bod yn croesawu cael gohebiaeth yn Gymraeg, y byddant yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg, ac na fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. Fodd bynnag, nid oedd y llythyr a anfonwyd at yr achwynydd ar 09/12/2016 yn cynnwys datganiad o'r fath.

Safon 8 Mae safon 8 yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru gyfarch galwyr sy'n ffonio un o'i brif rifau ffôn yn Gymraeg. Ni chafodd yr achwynydd ei chyfarch yn Gymraeg pan wnaeth hi ffonio prif rif ffôn y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr am 16:24 ar 05/01/2017, a hynny oherwydd nad yw'r system adnabod llais sy'n weithredol ar ddechrau pob galwad yn cyfarch galwyr yn Gymraeg.

Safon 9 Mae safon 9 yn ei gwneud yn ofynnol rhoi gwybod i unrhyw berson sy'n cysylltu â Gweinidogion Cymru ar un o'u prif rifau ffôn fod gwasanaeth Cymraeg ar gael. Fel arfer gyda galwadau i brif rif ffôn y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr, rhoddir gwybod i alwyr o Gymru fod gwasanaeth Cymraeg ar gael ar ôl eu hadnabod ar sail rhif cwsmer, ond ni ddigwyddodd hyn yn yr achos hwn gan na wnaeth yr achwynydd fewnbynnu ei rhif cwsmer. Rhoddodd y cynghorydd cwsmer wybod i'r achwynydd fod gwasanaeth Cymraeg ar gael, ond gwnaed hynny'n hwyr yn yr alwad.

Safon 10 Mae safon 10 yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru ddelio â galwadau i un o'i brif rifau ffôn yn Gymraeg yn eu cyfarwydd os yw'r galwr yn dymuno

hynny. Mae'r Comisiynydd o'r farn y dylid sefydlu ar y cyfle cyntaf posibl a yw'r person yn dymuno derbyn gwasanaeth Cymraeg dros y ffôn. Fel arfer gyda galwadau i brif rif ffôn y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr, sefydlir a yw galwyr o Gymru'n dymuno cael gwasanaeth Cymraeg ar ôl eu hadnabod ar sail rhif cwsmer, ond ni ddigwyddodd hyn yn yr achos hwn gan na wnaeth yr achwynydd fewnbynnu ei rhif cwsmer. Yn ogystal, mae system adnabod llais yn cyfarch galwyr ac yn eu cyfarwyddo i roi eu rhif cwsmer yn Saesneg. Golyga hyn fod rhan gyntaf yr alwad yn digwydd yn Saesneg, ac nad oes opsiwn i newid hynny.

Safon 50 Mae safon 50 yn ei gwneud yn ofynnol i unrhyw ffurflenni y mae Gweinidogion Cymru yn eu llunio at ddefnydd y cyhoedd gael eu llunio yn Gymraeg. Nid yw ffurflen 'Confirmation of Customer Details' y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr, a anfonwyd at yr achwynydd ar 09/12/2016, wedi ei llunio yn Gymraeg.

Safon 52 Mae safon 52 yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru sicrhau bod pob tudalen ar wefannau y maent yn gyfrifol amdanynt ar gael ac yn gweithredu'n llawn yn Gymraeg, ac na chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ar y gwefannau hynny Nid oes unrhyw dudalennau ar wefan gorfforaethol y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr, sef www.sl.c.co.uk, ar gael yn Gymraeg.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Dyfarnwyd fod Gweinidogion Cymru wedi methu â chydymffurfio â safon 2, 7, 8, 10, 50 a 52. Dyfarnwyd nad yw Gweinidogion Cymru wedi methu â chydymffurfio â safon 5 a 9.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 2, 7, 8, 10, 50 a 52.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 2, 7, 8, 10, 50 a 52, mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ail adrodd:

Safon 2 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 2 mewn perthynas â gohebiaeth a anfonir gan y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr. Dylai Gweinidogion Cymru seilio'r cynllun gweithredu ar y sylwadau a gyflwynwyd mewn ymateb i'r adroddiad ymchwiliad arfaethedig ar gyfer yr achos hwn, a dylai gynnwys dyddiad ar gyfer cyflawni pob cam gweithredu, ynghyd â phenodi person cyfrifol ar gyfer gweithredu'r camau.

Safon 7 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 7 mewn perthynas â gohebiaeth a anfonir gan y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr. Dylai Gweinidogion Cymru seilio'r cynllun gweithredu ar y sylwadau a gyflwynwyd mewn ymateb i'r adroddiad ymchwiliad arfaethedig ar gyfer yr achos hwn, a dylai gynnwys dyddiad ar gyfer cyflawni pob cam gweithredu, ynghyd â phenodi person cyfrifol ar gyfer gweithredu'r camau.

Safon 8 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn

cydymffurfio â safon 8 mewn perthynas â galwadau i brif rif ffôn y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr sydd yn cael eu gwneud o linellau ffôn cartref yn ogystal â ffônau symudol. Dylai Gweinidogion Cymru seilio'r cynllun gweithredu ar y sylwadau a gyflwynwyd mewn ymateb i'r adroddiad ymchwiliad arfaethedig ar gyfer yr achos hwn, a dylai gynnwys dyddiad ar gyfer cyflawni pob cam gweithredu, ynghyd â phenodi person cyfrifol ar gyfer gweithredu'r camau.

Safon 10 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 10 mewn perthynas â galwadau i brif rif ffôn Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr. Dylai Gweinidogion Cymru seilio'r cynllun gweithredu ar y sylwadau a gyflwynwyd mewn ymateb i'r adroddiad ymchwiliad arfaethedig ar gyfer yr achos hwn, a dylai gynnwys dyddiad ar gyfer cyflawni pob cam gweithredu, ynghyd â phenodi person cyfrifol ar gyfer gweithredu'r camau.

Safon 50 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 50 mewn perthynas â ffurflenni a lunnir gan y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr. Dylai Gweinidogion Cymru seilio'r cynllun gweithredu ar y sylwadau a gyflwynwyd mewn ymateb i'r adroddiad ymchwiliad arfaethedig ar gyfer yr achos hwn, a dylai gynnwys dyddiad ar gyfer cyflawni pob cam gweithredu,, ynghyd â phenodi person cyfrifol ar gyfer gweithredu'r camau.

Safon 52 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru baratoi cynllun gweithredu a fydd yn

		<p>dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 52 mewn perthynas â gwefannau'r Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr. Dylai Gweinidogion Cymru seilio'r cynllun gweithredu ar y sylwadau a gyflwynwyd mewn ymateb i'r adroddiad ymchwiliad arfaethedig ar gyfer yr achos hwn, a dylai gynnwys dyddiad ar gyfer cyflawni pob cam gweithredu, ynghyd â phenodi person cyfrifol ar gyfer gweithredu'r camau. Dylai Gweinidogion Cymru baratoi'r cynlluniau gweithredu drafft cyntaf o fewn 40 diwrnod o ddyddiad hysbysiad penderfynu yr achos hwn sef erbyn 03/01/2018. Bydd y Comisiynydd yn gweithredu'n unol ag adran 80 Mesur y Gymraeg mewn perthynas â'r cynlluniau gweithredu.</p> <p>Hysbysiad penderfynu a roddwyd Rhoddwyd hysbysiad penderfynu i Weinidogion Cymru ar 21/11/2017.</p> <p>Apelau a wnaed i'r tribiwnlys Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.</p>
<p><u>Gweinidogion Cymru</u></p> <p>Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 30/03/2016 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd y gŵyn yn ymwneud ag arwyddion ffordd ar draffordd yr M4. Honnodd yr achwynydd iddo weld testun Saesneg wedi ei osod uwchlaw'r testun Gymraeg cyfatebol ar sgriniau matrices ar y draffordd rhwng cyffordd 44 a 42. Roedd yr achwynydd yn teithio i gyfeiriad y dwyrain ar 30 Mawrth, 2016 pan welodd yr arwyddion dan sylw. Roedd</p>	<p>21/11/2017</p>	<p>Canfyddiadau'r Comisiynydd Safon 61 Mae safon 61 yn ei gwneud hi'n ofynnol i sefydliad sicrhau bod unrhyw arwyddion newydd neu ddiwygiedig yn cael eu harddangos yn Gymraeg, ac na chaiff y testun Cymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r testun Saesneg ar yr arwyddion hynny. Trwy arddangos neges uniaith Saesneg ar arwydd ar allanfa cyffordd 42 ar 4 Ebrill, 2016 mae Gweinidogion Cymru wedi methu ag arddangos arwydd yn Gymraeg ac felly wedi trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Trwy arddangos yr arwydd dan sylw fe fethodd Gweinidogion Cymru â chydymffurfio a safon 61. Safon 62 Mae safon 62 yn ei gwneud hi'n ofynnol i sefydliad sicrhau bod testun Cymraeg arwyddion parhaol a</p>

yr arwyddion yn arddangos 'P+RIDE J42' ar y linell gyntaf a 'P+TEITHIO' ar yr ail linell. Honnodd hefyd iddo weld arwydd wrth allanfa cyffordd 42 ar 4 Ebrill, 2016 wrth deithio i gyfeiriad y dwyrain oedd yr arddangos y testun 'Congestion Slow Down' yn Saesneg yn unig. Honnodd bod arwyddion dros dro oedd yn ymwneud â gwaith ffordd dros nos yn parhau i arddangos gwybodaeth gyda'r testun Saesneg yn gyntaf ar 5 Ebrill, 2016. Darparodd yr achwynydd ddolen at dudalen ym ymwneud ag arwyddion gwybodaeth ar wefan Traffig Cymru gan nodi bod y dudalen yn dangos bod testun Saesneg yn ymddangos o flaen y Gymraeg ar arwyddion gwybodaeth ar briffyrdd yng Nghymru.

dros dro, a gaiff eu harddangos o'r newydd neu a gaiff eu hadnewyddu o'r diwrnod gosod ymlaen, yn cael ei roi mewn safle fel mai hwnnw sy'n debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf. Pwrpas y safon yw sicrhau, pan fo'r un wybodaeth yn cael ei gyfleu yn Gymraeg a Saesneg, bod y Gymraeg yn cael ei roi mewn safle fel mai hwnnw sy'n debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf. Cred y Comisiynydd nad yw testun Cymraeg yn debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf os yw'r testun hwnnw islaw testun Saesneg. Ystyriodd y Comisiynydd a oedd yr arwydd dan sylw yn un newydd ai peidio. Cred bod arwydd newydd yn cael ei osod bob tro mae testun yn ymddangos o'r newydd ar arwydd gwybodaeth electronig. Oherwydd gwendid gyda'r caledwedd oedd yn cynnal yr arwydd dan sylw, cafodd testun Saesneg ei osod uwchlaw'r testun Cymraeg cyfatebol ar arwydd gwybodaeth electronig ar draffordd yr M4 ar 30 Mawrth, 2016. O ganlyniad, fe fethodd Gweinidogion Cymru a rhoi'r Gymraeg mewn safle fel mai hwnnw sy'n debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf ar yr arwydd.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd bod Gweinidogion Cymru wedi methu â chydymffurfio â safonau 61 a 62.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safonau 61 a 62.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Safon 61 Rhaid i Weinidogion Cymru gymryd camau i sicrhau, pan arddangosir testun ar arwyddion negeseuon amrywiol, bod y testun yn cael ei arddangos yn Gymraeg (boed ar yr un arwydd â'r Saesneg neu ar wahân mewn pâr

		<p>o arwyddion), ac eithrio arwyddion sydd yn ddarostyngedig i Reoliadau a Chyfarwyddiadau Cyffredinol Arwyddion Traffig 2016 (Rheoliadau 2016) . O fewn 3 mis o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd.</p> <p>Safon 62 Rhaid i Weinidogion Cymru gymryd camau i sicrhau bod arwyddion negeseuon amrywiol yn gallu arddangos testun Cymraeg uwchlaw'r Saesneg pan fo'r ddwy iaith ar yr un arwydd er mwyn cydymffurfio â safon 62. O fewn 3 mis o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd. Rhaid i Weinidogion Cymru gymryd camau i sicrhau bod arwyddion dros dro yn arddangos testun Cymraeg uwchlaw'r testun Saesneg er mwyn cydymffurfio a safon 62. O fewn 3 mis o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd.</p> <p>Hysbysiad penderfynu a roddwyd Rhoddwyd hysbysiad penderfynu i Weinidogion Cymru ar y 21/11/2017.</p> <p>Apelau a wnaed i'r tribiwnlys Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.</p>
<p><u>Cyngor Dinas a Sir Abertawe</u></p>	<p>Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 07/03/2017 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd y gŵyn yn ymwneud â honiad bod yr achwynydd wedi derbyn ateb yn Saesneg i e-bost a anfonodd yn Gymraeg ar 7 Mawrth 2017. Cafodd yr ateb ei anfon am 19.31 o'r gloch ar yr un dyddiad gan aelod o staff Cyngor Dinas a Sir Abertawe (y Cyngor).</p> <p>15/11/2017</p>	<p>Canfyddiadau'r Comisiynydd Safon 1 Mae safon 1 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor ateb gohebiaeth sydd wedi'i hysgrifennu'n Gymraeg, yn Gymraeg, oes angen ateb ar yr ohebiaeth. Ar yr achlysur hwn fe fethodd y Cyngor ag ateb yn Gymraeg i ddarn o ohebiaeth - neges e-bost - a ysgrifennwyd yn Gymraeg ac oedd angen ateb. Trwy fethu ag ateb yr ohebiaeth dan sylw yn Gymraeg fe fethodd y Cyngor â chydymffurfio â safon 1. Safon 7 O ganlyniad i safon 7 mae'n ofynnol i unrhyw ohebiaeth a gynhyrchir gan y Cyngor ddatgan ei fod yn croesawu gohebiaeth Gymraeg, y bydd yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg, ac na fydd yn gohebu yn Gymraeg yn arwain</p>

at oedi. Nid oedd yr ohebiaeth dan sylw - ateb a anfonwyd ar ffurf e-bost gan aelod o staff y Cyngor - yn cynnwys datganiad o'r fath. Trwy fethu â datgan mewn gohebiaeth ei fod yn croesawu gohebiaeth Gymraeg, y bydd yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg, ac na fydd yn gohebu Gymraeg yn arwain at oedi methodd y Cyngor â chydymffurfio â safon 7.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd bod Cyngor Dinas a Sir Abertawe wedi methu â chydymffurfio â safonau 1 a 7.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Cyngor Sir a Dinas Abertawe i gydymffurfio a safon 1 a 7.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Safon 1 Rhaid i'r Cyngor sicrhau ei fod yn ateb pob gohebiaeth sydd wedi'i hysgrifennu'n Gymraeg, yn Gymraeg, oes angen ateb ar yr ohebiaeth o fewn 28 diwrnod o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd.

Safon 7 Rhaid i'r Cyngor sicrhau ei fod yn datgan mewn gohebiaeth (a cyhoeddiadau a hysbysiadau swyddogol sy'n gwahodd personau i anfon ymateb neu ohebiaeth ato) ei fod yn croesawu gohebiaeth Gymraeg, y bydd yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg, ac na fydd yn gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. Mae hyn yn cynnwys ymwadiadau safonol sy'n rhan o ohebiaeth e-bost o fewn 28 diwrnod o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i Gyngor Sir a Dinas Abertawe ar y 15/11/2017.

Cyngor
Caerdydd

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Honnodd yr achwynydd fod y meicrowefan ar gyfer galluogi unigolion i chwilio am geisiadau cynllunio cyfredol (a hanesyddol) gan y Cyngor ddim ar gael yn Gymraeg ac nad oedd modd chwilio am geisiadau cynllunio ar y tudalennau Saesneg wrth ddefnyddio enwau strydoedd neu dermau Cymraeg. Nodai'r achwynydd ei fod wedi dilyn doler o dudalen Gymraeg o brif wefan Cyngor Dinas Caerdydd. Mae gwybodaeth gyffredinol am broses ceisiadau cynllunio ar gael ar y brif wefan yn Gymraeg, ond mae'r ddolen ar gyfer dilyn ceisiadau ac ati fel y disgrifiwyd yn yn arwain at y dudalen darganfod ceisiadau uchod sydd yn Saesneg yn unig. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safon 52, 55 a 56.

17/10/2017

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 52 Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a'r Cyngor, rwy'n casglu nad ydy'r meicrowefan hon ar gael yn Gymraeg yn groes i ofynion y safon. Safon 55 Wrth ystyried y dystiolaeth derbyniwyd gan yr achwynydd a'r Cyngor, rwy'n casglu fod y meicrowefan Saesneg yn unig ac felly nid yw'r safon hon bellach yn berthnasol i'r ymchwiliad.

Safon 56 Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a'r Cyngor, rwy'n casglu nad yw rhyngwyneb a dewislenni Cymraeg ar gael ar y meicrowefan hon.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 52 a 56. Dyfarnwyd nad oedd y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 55.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Mae'n ofynnol i'r Cyngor gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Rhaid i Gyngor Dinas Caerdydd baratoi cynllun gweithredu at y diben o sicrhau fod y meicrowefan www.planning.cardiff.gov.uk/online-applications ar gael yn Gymraeg. Amserlen: Rhaid i Gyngor Dinas Caerdydd cyflwyno cynllun gweithredu drafft yn unol a gofynion Adran 80 Mesur y Gymraeg o fewn 90 diwrnod o dderbyn y hysbysiad penderfynu terfynol.

Cyngor
Caerdydd

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Honnai'r achwynydd ei fod wedi derbyn ymateb Saesneg yn unig i gais rhyddid gwybodaeth a gyflwynwyd yn Gymraeg at gyfrif e-bost foi@caerdydd.gov.uk. Mewn diweddariad nododd yr achwynydd iddo dderbyn ymateb Cymraeg yn dilyn cyflwyno cwyn uniongyrchol i'r Cyngor ar yr un pryd â'r gŵyn hon. Honnai'r achwynydd fodd bynnag fod cyflwyno'r cais gwreiddiol yn Gymraeg wedi arwain at oedi wrth dderbyn ymateb yn ei ddewis iaith ac felly fod y cais Cymraeg wedi ei thrin yn llai ffafriol na fyddai cais a gyflwynwyd yn Saesneg. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safon 1.

17/10/2017

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 17/10/2017.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 1 Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a'r Cyngor, rwy'n casglu fod ymateb Saesneg wedi anfon i ohebiaeth Gymraeg yn yr achos hwn, ac yn ogystal fod oedi wrth gyflwyno ymateb Cymraeg yn golygu fod y Gymraeg wedi cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yn yr achos hwn.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 1.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Mae'n ofynnol i'r Cyngor gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Rhaid i Gyngor Dinas Caerdydd sicrhau fod gweithdrefnau cadarn mewn lle fel ei bod yn ymateb yn Gymraeg i ohebiaeth Gymraeg a dderbynnir mewn perthynas â cheisiadau rhyddid gwybodaeth.

Rhaid i Gyngor Dinas Caerdydd sicrhau nad yw cyflwyno cais rhyddid gwybodaeth yn Gymraeg yn arwain at oedi i'r ymgeisydd ac nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth ymdrin â cheisiadau. Mae'r cam gorfodi yn weithredol o fewn 28 diwrnod ar ôl derbyn Hysbysiad Penderfynu terfynol yr achos hwn.

Cyngor
Bwrdeistref
Sirol
Rhondda
Cynon Taf

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 24/11/2016 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd y gŵyn yn ymwneud â honiad bod Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf wedi methu ag ateb neges e-bost a ysgrifennwyd ganddi yn Gymraeg. Roedd yr e-bost yn ymwneud â Chynllun Pensiwn Llywodraeth Leol Rhondda Cynon Taf. Roedd yn gofyn pa ffurflenni oedd eu hangen ar yr achwynydd er mwyn rhoi gwybod am newid yn ei hamgylchiadau. Cafodd ei anfon at y cyfeiriad pensions@rctcbc.gov.uk am 20:36 ar 29 Medi 2016. Honnodd hefyd ei bod wedi anfon ail e-bost i'r un cyfeiriad am 20:37 ar 8 Tachwedd 2016. Yn y neges honno fe gwynodd nad oedd wedi derbyn ateb i'w hymholiad gwreiddiol a bod neges yn cydnabod ei hymholiad wedi ei hysgrifennu'n Saesneg.

16/10/2017

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 17/10/2017.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 1 Mae'n safon 1 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor ateb gohebiaeth sydd wedi'i hysgrifennu'n Gymraeg, yn Gymraeg, os oes angen ateb ar yr ohebiaeth honno. Yn yr achos hwn fe fethodd y Cyngor ag ymateb yn brydlon i ohebiaeth oedd wedi'i hysgrifennu'n Gymraeg ac oedd yn gofyn am ateb. Serch hynny nid yw'r dystiolaeth a gafwyd yn dangos mai'r rheswm am yr oedi oedd methiant ar ran y Cyngor i baratoi ateb yn Gymraeg i ohebiaeth yr achwynydd. Yn hyn o beth canfu'r Comisiynydd na fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio a safon 1. Fodd bynnag, fe wnaeth yr ymchwiliad hwn adnabod mai Saesneg oedd iaith y gydnabyddiaeth safonol sy'n cael ei anfon, yn awtomatig, mewn ymateb i ohebiaeth electronig. Nid yw'r Cyngor o'r farn mai ateb i ymholiad, yng nghydestun safon 1, yw'r gydnabyddiaeth ond yn hytrach cofnod cwrtais o dderbyn gohebiaeth. Nid yw'r Comisiynydd yn anghytuno â'r disgrifiad hwn, ond, dadleua mai dim ond mewn ymateb i dderbyn tamaid o ohebiaeth caiff y gydnabyddiaeth ei chynhyrchu ac, o ganlyniad, y dylid ei hystyried yn ateb. Sylweddola'r Comisiynydd nad yw'n bosib teilwra cynnwys y gydnabyddiaeth i ddewis iaith y derbynnydd cyn iddi gael ei hanfon. Mae'r Comisiynydd felly o'r farn y dylai'r cynnwys fod yn Gymraeg er mwyn cydymffurfio â safon 1 – er nad yw hynny'n golygu mai'n yn Gymraeg yn unig y dylai fod – ac y methodd y Cyngor â chydymffurfio â'r safon yn hyn o beth.

		<p>Dyfarniad y Comisiynydd O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd bod Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf wedi methu â chydymffurfio â safon 1.</p> <p>Datganiad gweithredu pellach Gweithredwyd ymhellach yn achos Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf i gydymffurfio â safon 1.</p> <p>Datganiad ar y gweithredu pellach Safon 1 Rhaid i'r Cyngor Gyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf barhau i sicrhau bod unrhyw negeseuon sy'n cydnabod derbyn gohebiaeth a anfonir at y cyfeiriad pensions@rctcbc.gov.uk yn ddwyieithog. O fewn 28 diwrnod o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd.</p> <p>Hysbysiad penderfynu a roddwyd Rhoddwyd hysbysiad penderfynu i Gyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf ar y 16/10/2017.</p> <p>Apelau a wnaed i'r tribiwnlys Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys</p>
<p><u>Cyngor</u> <u>Caerdydd</u></p>	<p>Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Honnodd yr achwynydd bod y Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ar beiriannau hunanwasanaeth Llyfrgell Ganolog Caerdydd gan fod y peiriant wedi ei osod gyda'r Saesneg fel yr iaith ddiodyfyn, a bod rhaid pwyso botwm bach ar waelod tudalen gartref y peiriant i gael dewis gwasanaeth</p> <p>3/10/2017</p>	<p>Canfyddiadau'r Comisiynydd Safon 60 Wrth osod y Saesneg fel iaith diodyfyn peiriannau hunan wasanaeth yn y llyfrgell ganolog ac yn y meysydd parcio, a drwy beidio â chynnig dewis Cymraeg yn rhagweithiol, roedd y peiriannau hunanwasanaeth a ddefnyddiodd yr achwynydd yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.</p> <p>Dyfarniad y Comisiynydd O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 60.</p> <p>Datganiad gweithredu pellach</p>

Cymraeg. Roedd yr achwynydd hefyd yn honni bod peiriannau prynu tocyn parcio ym meysydd parcio y ddinas sydd dan reolaeth Cyngor Dinas Caerdydd yn dangos testun Saesneg ar y sgrin fel iaith ddiodyn a bod rhaid pwyso botwm i weld i gael derbyn gwasanaeth Cymraeg. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safon 60.

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Mae'n ofynnol i'r Cyngor gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Rhaid i Gyngor Dinas Caerdydd sicrhau fod pob peiriant hunan wasanaeth y mae'n gyfrifol amdano gynnig dewis iaith cyfartal rhwng y Gymraeg a'r Saesneg ar dudalen flaen y peiriannau, neu osod y Gymraeg fel iaith ddiodyn y peiriant. Mae'r camau hyn i gael eu gweithredu o fewn 6 mis o ddyddiad cyflwyno'n derfynol yr adroddiad ar yr ymchwiliad.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 03/10/2017.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar yr 21 o Orffennaf 2016 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Cysylltodd yr achwynydd â'r Comisiynydd gan ei fod yn anfodlon ei fod wedi gorfod aros yn hirach na'r terfyn amser arferol ar gyfer cael ymateb i gais am wybodaeth o dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Cyflwynodd yr achwynydd ei gais am wybodaeth ar 14 Mehefin 2016. Y terfyn amser ar gyfer ymateb i gais am wybodaeth o dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 yw 20 diwrnod gwaith sef, yn yr

26/9/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 1 Er na lwyddodd y Cyngor i ymateb i'r cais am wybodaeth o fewn y terfyn amser sy'n ofynnol o dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth, 2000 nid oes tystiolaeth i awgrymu mae iaith cyflwyno'r cais oedd y rheswm dros yr oedi. Ni lwyddodd y Cyngor i ymateb i 106 o geisiadau am wybodaeth yn Saesneg o fewn y terfyn amser yn ystod yr un cyfnod ychwaith. Esboniodd y Cyngor mai camgymeriad dynol a arweiniodd at y methiant i ymateb o fewn y terfyn amser i'r cais dan sylw yn hytrach na phroblem systemig ac o ystyried y nifer o geisiadau Saesneg na dderbyniodd ymateb ychwaith yna mae'r Comisiynydd yn fodlon nad problem gyda gwasanaeth Cymraeg y Cyngor a adlewyrchir yma.

Cyngor
Bwrdeistref
Sirol Castell-
nedd Port
Talbot

achos yma, 12 Gorffennaf 2016. Derbyniodd yr achwynydd ymateb y Cyngor i'w gais am wybodaeth ar 1 Awst 2016 sef 34 diwrnod gwaith ar ôl cyflwyno'r cais. Roedd yr achwynydd o'r farn bod yr oedi oherwydd iddo gyflwyno'r cais yn Gymraeg.

Safon 7 Drwy gynnwys y datganiad "Croesewir gohebiaeth yn y Gymraeg a byddwn yn ymdrin â gohebiaeth Gymraeg a Saesneg i'r un safonau ac amserlenni" yn ei ohebiaeth mae'r Cyngor wedi cydymffurfio gyda safon 7 yn yr achos yma.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 1 a 7.

Datganiad gweithredu pellach

Mae adran 76 Mesur y Gymraeg yn caniatáu i'r Comisiynydd weithredu ymhellach lle na fu methiant i gydymffurfio â safon, ac adran 77 yn caniatáu i'r Comisiynydd weithredu ymhellach lle bu methiant.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd nad yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot wedi methu â chydymffurfio â safon 1 a 7, ni fydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhoddyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 26/09/2017.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys

Gweinidogion Cymru

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 21/12/2016 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd y gŵyn ynghylch e-bost cydnabod gohebiaeth safonol a anfonwyd at berson, wedi iddi ohebu ag un o Weinidogion Cymru ar 8 Rhagfyr 2016 yn Gymraeg. Honnir fod

15/8/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 1 Mae safon 1 yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru ymateb yn Gymraeg i ohebiaeth a dderbyniwyd yn Gymraeg. Mae'r partïon yn gytûn fod yr achwynydd wedi derbyn ymateb cydnabod e-bost safonol Saesneg yn unig i ohebiaeth anfonwyd yn y Gymraeg at un o Weinidogion Cymru ar 8 Rhagfyr 2016. Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a

yr e-bost ymateb safonol a anfonwyd yn Saesneg yn unig. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 1.

Gweinidogion Cymru, mae'r Comisiynydd o'r farn fod Gweinidogion Cymru wedi anfon ymateb Saesneg i ohebiaeth Cymraeg yn yr achos hwn, yn groes i ofynion safon 1.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod Gweinidogion Cymru wedi methu â chydymffurfio â safon 1.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 1.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 1, mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ail adrodd:

Safon 1 Rhaid i Weinidogion Cymru barhau â'i drefniadau ar gyfer sicrhau ei fod yn cydymffurfio â gofynion safonau'r Gymraeg mewn perthynas â gohebiaeth ehost; gan fonitro ac adolygu'r trefniadau hynny'n rheolaidd i sicrhau eu bod yn effeithiol. Mae'r cam gorfodi yma yn weithredol 28 diwrnod o ddyddiad derbyn yr adroddiad a hysbysiad penderfynu terfynol yr ymchwiliad hwn.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i Weinidogion Cymru ar 15/08/2017.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys

Cyngor
Bwrdeistref

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 31/12/2016 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y 15/8/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 60 Casglodd y Comisiynydd bod Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi methu a chydymffurfio â safon 60 yn yr

Sirol Wreccsam

Gymraeg. Mae dwy elfen i'r gŵyn. Yn gyntaf, honnai'r achwynydd fod arwydd uniaith Saesneg wedi ei osod ar beiriannau hunanwasanaeth talu ac arddangos newydd yn Wreccsam. Darparwyd llun sy'n dangos fod yr arwyddion yn rhai dros dro er mwyn rhybuddio'r cyhoedd nad yw'r peiriannau eto yn weithredol. Yn ogystal, honnai'r achwynydd nad oedd y peiriannau hunanwasanaeth newydd dan sylw yn gweithredu yn llawn yn y Gymraeg; fod y cyfarwyddiadau ar y peiriant yn uniaith Saesneg ac mai Saesneg oedd iaith ddiodyn sgrin y peiriant. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan Cyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam i gydymffurfio â safon 60, 61 a 62.

achos hwn ar y sail fod y peiriannau hunanwasanaeth talu ac arddangos am barcio yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg gan fod y sgrin ddigidol wedi rhagosod i'r Saesneg fel iaith ddiodyn.

Safon 61 Casglodd y Comisiynydd bod Cyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam wedi methu a chydymffurfio â safon 61 yn yr achos hwn ar y sail fod arwydd dros dro Saesneg yn unig wedi ei osod. Safon 62 O ganlyniad i ddyfarniad y Comisiynydd fod methiant i gydymffurfio â safon 61 ar y sail fod yr arwydd yn Saesneg yn unig, nid oes modd i'r Comisiynydd ddyfarnu ar gydymffurfiaeth â safon 62.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam wedi methu â chydymffurfio â safon 60 a 61.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Cyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam i gydymffurfio â safon 60 a 61.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Safon 60 Rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam sicrhau fod pob peiriant hunanwasanaeth y mae'n gyfrifol amdano un ai gynnig dewis iaith gyfartal rhwng y Gymraeg a'r Saesneg ar dudalen flaen y peiriannau; neu ragosod y Gymraeg ar y peiriant fel nad yw'r Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol. Rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam cadarnhau yn ysgrifenedig o fewn 180 diwrnod o dderbyn adroddiad terfynol yr ymchwiliad; ei bod wedi cwblhau'r camau uchod.

Safon 61 Rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam, o fewn 90 diwrnod gwaith o ddyddiad yr adroddiad terfynol (sef erbyn 19 Rhagfyr 2017), cynnal adolygiad o arwyddion

Cyngor
Caerdydd

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Natur y gŵyn oedd bod camgymeriadau a gwallau iaith ar arwydd Cymraeg ym maes parcio Severn Grove, Treganna, Caerdydd. Honnodd yr achwynydd fod yr arwyddion yn cynnwys testun Cymraeg nad oedd yn gyfieithiad gramadegol cywir nac yn synhwyrol o ran ystyr. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safon 63.

26/7/2017

mae'r Cyngor yn gyfrifol amdano yn ei meysydd parcio i sicrhau ei bod yn cydymffurfio a gofynion safon 61. Rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam cadarnhau yn ysgrifenedig ei bod wedi cwblhau'r cam gorfodi hyn, 10 diwrnod gwaith ar ôl i'r cyfnod gweithredu dod i ben.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam ar 15/08/2017.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 63 Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a'r Cyngor, mae'r Comisiynydd o'r farn fod Cyngor Dinas Caerdydd wedi methu â chydymffurfio gyda safon 63 yn yr achos hwn. Mae hyn ar y sail nad oedd y testun Cymraeg ar arwyddion ym meysydd parcio'r ddinas yn gywir o ran ystyr a mynegiant yn y cyfnod rhwng y diwrnod gosod y safon a 6 Chwefror 2017.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 63.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Mae'n ofynnol i'r Cyngor gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Rhaid i Gyngor Dinas Caerdydd arolygu holl arwyddion ei feysydd parcio. Pan fydd yr arolygiad yn canfod arwyddion gwallus, rhaid i'r Cyngor gymryd camau i sicrhau fod yr

Cyngor
Caerdydd

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Honnodd yr achwynydd iddo anfon neges e-bost yn Gymraeg i'r cyfrif e-bost pensions@cardiff.gov.uk ac iddo dderbyn ymateb uniaith Saesneg ar 23 Ionawr 2017. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safon 1.

26/7/2017

arwydd yn cael ei adnewyddu i sicrhau fod y testun Cymraeg yn gywir o ran ystyr a mynegiant. Rhaid i Gyngor Dinas Caerdydd cadarnhau yn ysgrifenedig o fewn 60 diwrnod ei bod wedi cwblhau'r cam gorfodi hwn.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhoddyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 26/07/2017.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 1 Wrth ystyried y dystiolaeth a dderbyniwyd gan yr achwynydd a'r Cyngor, mae'r Comisiynydd o'r farn fod Cyngor Dinas Caerdydd wedi anfon ymateb Saesneg i ohebiaeth Cymraeg yn yr achos hwn, yn groes i ofynion safon 1.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 1.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Mae'n ofynnol i'r Cyngor gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Rhaid i Gyngor Dinas Caerdydd barhau â'i drefniadau ar gyfer sicrhau ei fod yn cydymffurfio â gofynion safonau'r Gymraeg mewn perthynas a ohebiaeth; gan monitro a adolygu'r trefniadau hynny'n rheolaidd i sicrhau eu bod yn effeithiol. Mae'r cam gorfodi yma yn weithredol 28 diwrnod ar ôl derbyn yr adroddiad terfynol.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Cyngor Dinas
a Sir
Abertawe

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Dinas a Sir Abertawe. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Dinas a Sir Abertawe, derbyniodd y Comisiynydd gopi o ymateb y Cyngor i ymholiad ysgrifenedig ynghylch gwersi nofio Cymraeg. Gwnaed yr ymholiad dros e-bost gan aelod o'r cyhoedd fis Mawrth 2016. Roedd yr ymateb yn nodi nad oedd y Cyngor yn cynnig unrhyw wersi nofio yn Gymraeg. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r

25/7/2017

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 26/07/2017.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Dinas a Sir Abertawe wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwasanaeth Cymraeg mewn perthynas â gwersi nofio, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 81 yn berthnasol.

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Dinas a Sir Abertawe wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar unrhyw lefel, er bod gwersi nofio'n cael eu cynnig yn Saesneg.

Safon 86 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Dinas a Sir Abertawe wedi methu â chydymffurfio â safon 86 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor wedi datblygu unrhyw gwrw mewn perthynas â gwersi nofio yn y cyfnod ers y diwrnod gosod ar gyfer y safon, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 86 yn berthnasol.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84.

Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safonau 81 ac 86.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81, 84 ac 86.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Mae'n ofynnol i'r Cyngor gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Safon 81 Pan fydd y Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 81 mewn perthynas â'r gwasanaeth Cymraeg. Dylai'r Cyngor hefyd sicrhau ei fod yn cydymffurfio â safon 82 lle bo'n ofynnol gwneud hynny. Safon 84 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 84 mewn perthynas â gwersi nofio. Dylai'r Cyngor baratoi'r cynllun gweithredu drafft cyntaf o fewn 12 wythnos sef erbyn 17 Hydref 2017. Bydd y Comisiynydd yn gweithredu'n unol ag adran 80 Mesur y Gymraeg mewn perthynas â'r cynllun gweithredu. Mae'r Comisiynydd wedi rhoi dogfen gyngor i'r Cyngor a fydd o gymorth wrth baratoi'r cynllun gweithredu. Safon 86 Pan fydd y Cyngor yn datblygu cwrs addysg mewn perthynas â gwersi nofio, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 86.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd
Rhoddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys
Ni wnaed apel i'r Tribiwnlys

Cyngor
Bwrdeistref
Sirol Blaenau
Gwent

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o

25/7/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwasanaeth Cymraeg mewn

awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent, derbyniodd y Comisiynydd gopi o ymateb y Cyngor i ymholiad ysgrifenedig ynghylch gwersi nofio Cymraeg. Gwnaed yr ymholiad dros e-bost gan aelod o'r cyhoedd fis Mai 2016. Roedd yr ymateb yn nodi nad oedd y Cyngor yn cynnig unrhyw wersi nofio yn Gymraeg. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth

perthynas â gwersi nofio, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 81 yn berthnasol.

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar unrhyw lefel, er bod gwersi nofio'n cael eu cynnig yn Saesneg.

Safon 86 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent wedi methu â chydymffurfio â safon 86 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor wedi datblygu unrhyw gwrs mewn perthynas â gwersi nofio yn y cyfnod ers y diwrnod gosod ar gyfer y safon, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 86 yn berthnasol.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84.

Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safonau 81 ac 86.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent wedi methu â chydymffurfio a safon 84, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd:

a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81, 84 ac 86.

Safon 81 Pan fydd y Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 81 mewn perthynas â'r gwasanaeth Cymraeg. Dylai'r Cyngor hefyd sicrhau ei fod yn cydymffurfio â safon 82 lle bo'n ofynnol gwneud hynny. Safon 84 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 84 mewn perthynas â gwersi nofio. Dylai'r Cyngor baratoi'r cynllun gweithredu drafft cyntaf o fewn 12 wythnos, sef erbyn 17 Hydref 2017. Bydd y Comisiynydd yn gweithredu'n unol ag adran 80 Mesur y Gymraeg mewn perthynas â'r cynllun gweithredu. Mae'r Comisiynydd wedi rhoi dogfen gyngor i'r Cyngor a fydd o gymorth wrth baratoi'r cynllun gweithredu. Safon 86 Pan fydd y Cyngor yn datblygu cwrs addysg mewn perthynas â gwersi nofio, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 86.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Bro Morgannwg. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y

25/7/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Bro Morgannwg wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail fod y person sy'n cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar ei ran yn hybu'r gwersi ac yn eu hysbysebu yn Gymraeg.

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Bro Morgannwg wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwersi

Cyngor Bro
Morgannwg

dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Bro Morgannwg, derbyniodd y Comisiynydd gopi o ymateb y Cyngor i ymholiad ysgrifenedig ynghylch gwersi nofio Cymraeg. Gwnaed yr ymholiad dros e-bost gan aelod o'r cyhoedd fis Mawrth 2016. Roedd yr ymateb yn nodi nad oedd gan y Cyngor unrhyw hyfforddwyr nofio a allai gynnig gwersi nofio yn Gymraeg. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a

nofio yn Cymraeg ar rai lefelau, er bod gwersi nofio'n cael eu cynnig ar y lefelau hynny yn Saesneg. Safon 86 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Bro Morgannwg wedi methu â chydymffurfio â safon 86 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor wedi datblygu unrhyw gwrs mewn perthynas â gwersi nofio yn y cyfnod ers y diwrnod gosod ar gyfer y safon, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 86 yn berthnasol.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84. Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safonau 81 ac 86.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd Cyngor Bro Morgannwg wedi methu â chydymffurfio a safon 84, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Cyngor Bro Morgannwg i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd:

Safon 81 Dylai'r Cyngor ystyried, yng ngoleuni ei gyfrifoldeb i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg, cymryd camau drosto'i hun i hybu'r gwersi nofio y mae'n eu cynnig yn Gymraeg, a chymhell ei ddarparwr gwasanaethau hamdden i wneud hynny hefyd.

Dylai'r Cyngor hefyd sicrhau ei fod yn cydymffurfio â safon 82 lle bo'n ofynnol gwneud hynny.

Safon 84 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa

osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81, 84 ac 86.

gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 84 mewn perthynas â gwersi nofio. Dylai'r Cyngor baratoi'r cynllun gweithredu drafft cyntaf o fewn 12 wythnos sef erbyn 17 Hydref 2017. Bydd y Comisiynydd yn gweithredu'n unol ag adran 80 Mesur y Gymraeg mewn perthynas â'r cynllun gweithredu. Mae'r Comisiynydd wedi rhoi dogfen gyngor i'r Cyngor a fydd o gymorth wrth baratoi'r cynllun gweithredu.

Safon 86 Pan fydd y Cyngor yn datblygu cwrs addysg mewn perthynas â gwersi nofio, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 86.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Dinas Caerdydd. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Dinas Caerdydd, derbyniodd y Comisiynydd gopi o ymateb y Cyngor i ymholiad ysgrifenedig ynghylch

25/7/2017

Cyngor
Caerdydd

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Dinas Caerdydd wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail fod y personau sy'n cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar ei ran yn hybu'r gwersi ac yn eu hysbysebu yn Gymraeg.

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Dinas Caerdydd wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar rai lefelau, er bod gwersi nofio'n cael eu cynnig ar y lefelau hynny yn Saesneg.

Safon 86 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Dinas Caerdydd wedi methu â chydymffurfio â safon 86 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw wedi cyhoeddi ar ei wefan asesiad o'r angen i gyrsiau a ddatblygwyd gael eu cynnig yn Gymraeg.

gwersi nofio Cymraeg. Gwnaed yr ymholiad dros e-bost gan aelod o'r cyhoedd fis Mawrth 2016. Yn nhŷb yr ymholydd nid oedd ymateb y Cyngor yn darparu sicrwydd digonol ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81, 84 ac 86.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84 ac 86.

Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 81.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Cyngor Dinas Caerdydd wedi methu â chydymffurfio a safon 84 ac 86, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Cyngor Dinas Caerdydd i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Safon 81 Dylai'r Cyngor ystyried, yng ngoleuni ei gyfrifoldeb i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg, cymryd camau drosto'i hun i hybu'r gwersi nofio y mae'n eu cynnig yn Gymraeg.

Dylai'r Cyngor hefyd sicrhau ei fod yn cydymffurfio â safon 82 lle bo'n ofynnol gwneud hynny.

Safon 84 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 84 mewn perthynas â gwersi nofio. Dylai'r Cyngor baratoi'r cynllun gweithredu drafft cyntaf o fewn 12 wythnos, sef erbyn 17 Hydref 2017. Bydd y Comisiynydd yn gweithredu'n unol ag adran 80 Mesur y Gymraeg mewn perthynas â'r cynllun gweithredu. Mae'r Comisiynydd wedi rhoi dogfen gyngor i'r Cyngor a fydd o gymorth wrth baratoi'r cynllun gweithredu.

Cyngor
Bwrdeistref
Sirol Caerffili

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili, derbyniodd y Comisiynydd gopi o ymateb y Cyngor i ymholiad ysgrifenedig ynghylch gwersi nofio Cymraeg. Gwnaed yr ymholiad dros e-bost gan aelod o'r cyhoedd fis Mawrth 2016. Roedd yr ymateb yn nodi bod y Cyngor yn cynnig gwersi nofio Cymraeg mewn un lleoliad, a

25/7/2017

Safon 86 Dylai'r Cyngor gymryd camau i gydymffurfio â safon 86 mewn perthynas â'r cyrsiau y nodwyd iddynt gael eu datblygu ers 30/03/2016, ac unrhyw gyrsiau a ddatblygir yn y dyfodol.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail fod y Cyngor wedi hysbysebu'r gwersi nofio a gynigir yn Gymraeg yn Saesneg yn unig.

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar rai lefelau, er bod gwersi nofio'n cael eu cynnig ar y lefelau hynny yn Saesneg.

Safon 86 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili wedi methu â chydymffurfio â safon 86 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor wedi datblygu unrhyw gwrs mewn perthynas â gwersi nofio yn y cyfnod ers y diwrnod gosod ar gyfer y safon, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 86 yn berthnasol.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 81 a 84.

hynny'n ddibynnol ar y gallu. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81, 84 ac 86.

Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 86.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili wedi methu â chydymffurfio a safon 81 ac 84, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd:

Safon 81 Dylai'r Cyngor gymryd camau i gydymffurfio â safon 81.

Safon 84 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 84 mewn perthynas â gwersi nofio. Dylai'r Cyngor baratoi'r cynllun gweithredu drafft cyntaf o fewn 12 wythnos, sef erbyn 17 Hydref 2017. Bydd y Comisiynydd yn gweithredu'n unol ag adran 80 Mesur y Gymraeg mewn perthynas â'r cynllun gweithredu.

Mae'r Comisiynydd wedi rhoi dogfen gyngor i'r Cyngor a fydd o gymorth wrth baratoi'r cynllun gweithredu. Safon 86 Pan fydd y Cyngor yn datblygu cwrs addysg mewn perthynas â gwersi nofio, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 86.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhoddyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys

Cyngor Sir
Gâr

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Sir Gâr. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Sir Gâr, derbyniodd y Comisiynydd gopi o gofnod o ymateb y Cyngor i ymholiad llafar ynghylch gwersi nofio Cymraeg. Roedd aelod o'r cyhoedd wedi holi am y gwersi nofio mewn cyfarfod ag aelod o staff y Cyngor fis Ebrill 2016. Roedd yr ymateb yn nodi bod rhai gwersi nofio ar gael yn Gymraeg, ond roedd amheuaeth ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg ar rai lefelau. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn

25/7/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Sir Gâr wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail fod y Cyngor yn hybu'r gwersi nofio Cymraeg ac yn eu hysbysebu yn Gymraeg.

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Sir Gâr wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar rai lefelau, er bod gwersi nofio'n cael eu cynnig ar y lefelau hynny yn Saesneg.

Safon 86 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Sir Gâr wedi methu â chydymffurfio â safon 86 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor wedi datblygu unrhyw gwrs mewn perthynas â gwersi nofio yn y cyfnod ers y diwrnod gosod ar gyfer y safon, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 86 yn berthnasol.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84.

Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 81 a 86.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Cyngor Sir Gâr wedi methu â chydymffurfio a safon 84, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Cyngor Sir Gâr gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd:

gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81, 84 ac 86.

Safon 81 Dylai'r Cyngor ystyried tynnu sylw o fewn amserlenni unigol, ac ar dudalennau canolfannau hamdden unigol, at y ffaith fod gwersi nofio'n cael eu cynnig yn Gymraeg.

Dylai'r Cyngor hefyd roi sylw i'r angen i gydymffurfio â safon 82.

Safon 84 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 84 mewn perthynas â gwersi nofio. Dylai'r Cyngor baratoi'r cynllun gweithredu drafft cyntaf o fewn 12 wythnos, sef erbyn 17 Hydref 2017. Bydd y Comisiynydd yn gweithredu'n unol ag adran 80 Mesur y Gymraeg mewn perthynas â'r cynllun gweithredu. Mae'r Comisiynydd wedi rhoi dogfen gyngor i'r Cyngor a fydd o gymorth wrth baratoi'r cynllun gweithredu.

Safon 86 Pan fydd y Cyngor yn datblygu cwrs addysg mewn perthynas â gwersi nofio, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 86.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Dinas Casnewydd. Darparwyd

25/7/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Dinas Casnewydd wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwasanaeth Cymraeg mewn perthynas â gwersi nofio, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 81 yn berthnasol.

Cyngor Dinas
Casnewydd

tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Dinas Casnewydd, derbyniodd y Comisiynydd gopi o ymateb y Cyngor i ymholiad ysgrifenedig ynghylch gwersi nofio Cymraeg. Gwnaed yr ymholiad dros e-bost gan aelod o'r cyhoedd fis Ebrill 2016. Roedd yr ymateb yn nodi nad oedd y Cyngor yn cynnig unrhyw wersi nofio yn Gymraeg. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Dinas Casnewydd wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar unrhyw lefel, er bod gwersi nofio'n cael eu cynnig yn Saesneg.

Safon 86 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Dinas Casnewydd wedi methu â chydymffurfio â safon 86 yn yr achos hwn, ar y sail fod y Cyngor wedi datblygu cyrsiau gwersi nofio yn y cyfnod ers y diwrnod gosod ar gyfer y safon, ac heb gynnal asesiad yn unol â safon 86.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84 a 86.

Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 81.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Cyngor Dinas Casnewydd wedi methu â chydymffurfio a safon 84 ac 86, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Cyngor Dinas Casnewydd i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Safon 81 Pan fydd y Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 81 mewn perthynas â'r gwasanaeth Cymraeg.

Dylai'r Cyngor hefyd sicrhau ei fod yn cydymffurfio â safon 82 lle bo'n ofynnol gwneud hynny.

osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81, 84 a 86.

Safon 84 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 84 mewn perthynas â gwersi nofio. Dylai'r Cyngor baratoi'r cynllun gweithredu drafft cyntaf o fewn 12 wythnos, sef erbyn 17 Hydref 2017. Bydd y Comisiynydd yn gweithredu'n unol ag adran 80 Mesur y Gymraeg mewn perthynas â'r cynllun gweithredu. Mae'r Comisiynydd wedi rhoi dogfen gyngor i'r Cyngor a fydd o gymorth wrth baratoi'r cynllun gweithredu.

Safon 86 Dylai'r Cyngor gymryd camau i gydymffurfio â safon 86 mewn perthynas â'r cyrsiau y nodwyd iddynt gael eu datblygu ers 30/03/2016, ac unrhyw gyrsiau a ddatblygir yn y dyfodol.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apel i'r Tribiwnlys.

Cyngor
Bwrdeistref
Sirol Conwy

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd

25/7/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn nodi bod gwersi nofio'n cael eu cynnig yn Gymraeg wrth hybu a hysbysebu'r gwersi nofio.

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail fod y Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar gyfer pob un o'r lefelau y mae'n cynnig gwersi nofio yn Saesneg ar eu cyfer.

gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy, derbyniodd y Comisiynydd gopi o ymateb y Cyngor i ymholiad ysgrifenedig ynghylch gwersi nofio Cymraeg. Gwnaed yr ymholiad dros e-bost gan aelod o'r cyhoedd fis Mai 2016. Roedd yr ymateb yn nodi bod y Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg mewn un lleoliad, ond mai yn Saesneg yn unig y cynhelid gwersi nofio mewn lleoliadau eraill fel arfer. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a osodwyd arno. Penderfynodd y

Safon 86 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy wedi methu â chydymffurfio â safon 86 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor wedi datblygu unrhyw gwrs mewn perthynas â gwersi nofio yn y cyfnod ers y diwrnod gosod ar gyfer y safon, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 86 yn berthnasol.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 81.

Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84 ac 86.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy wedi methu â chydymffurfio a safon 81, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Safon 81 Dylai'r Cyngor gymryd camau i gydymffurfio â safon 81.

Safon 84 Gyda golwg ar y ffaith fod nifer llai o wersi nofio'n cael eu cynnig yn Gymraeg nag yn Saesneg, dylai'r Cyngor sicrhau nad yw ei ddarpariaeth yn peri anfantais afresymol i unigolion sy'n dymuno derbyn gwersi nofio yn Gymraeg o gymharu â rhai sy'n dymuno derbyn gwersi nofio yn Saesneg. Gyda golwg ar y ffaith fod y Cyngor yn cynnig rhai gwersi nofio'n ddwyieithog, dylai'r Cyngor sicrhau na

Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81, 84 a 86.

chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg o fewn gwersi a gynigir yn ddwyieithog.

Safon 86 Pan fydd y Cyngor yn datblygu cwrs addysg mewn perthynas â gwersi nofio, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 86.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Sir Ddinbych. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Sir Ddinbych, derbyniodd y Comisiynydd gopi o gofnod o ymateb y Cyngor i ymholiad llafar ynghylch gwersi nofio Cymraeg. Roedd aelod o'r cyhoedd wedi holi am y gwersi mewn sgwrs ffôn ag aelod o staff y Cyngor fis Ebrill 2016. Roedd yr ymateb yn nodi y byddai'n bosibl i'r

25/7/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Sir Ddinbych wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn nodi bod gwersi nofio'n cael eu cynnig yn Gymraeg wrth hybu a hysbysebu'r gwersi nofio.

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Sir Ddinbych wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail fod y Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar gyfer pob un o'r lefelau y mae'n cynnig gwersi nofio yn Saesneg ar eu cyfer.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 81.

Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Cyngor Sir
Ddinbych

Cyngor gynnig gwersi dwyieithog, ond nid rhai Cymraeg yn unig. Roedd yr ymateb hefyd yn nodi nad oedd y Cyngor yn ystyried bod gofyniad statudol i gynnig gwersi nofio yn Gymraeg. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cyngorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81 ac 84.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Cyngor Sir Ddinbych wedi methu â chydymffurfio a safon 81, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Cyngor Sir Ddinbych i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Safon 81 Dylai'r Cyngor gymryd camau i gydymffurfio â safon 81.

Safon 84 Gyda golwg ar y ffaith fod gwersi nofio'n cael eu cynnig yn Gymraeg mewn llai o leoliadau nag yn Saesneg, a bod nifer llai o wersi nofio'n cael eu cynnig yn Gymraeg nag yn Saesneg, dylai'r Cyngor sicrhau nad yw ei ddarpariaeth yn peri anfantais afresymol i unigolion sy'n dymuno derbyn gwersi nofio yn Gymraeg o gymharu â rhai sy'n dymuno derbyn gwersi nofio yn Saesneg. Gyda golwg ar y ffaith fod y Cyngor yn cynnig rhai gwersi nofio'n ddwyieithog, dylai'r Cyngor sicrhau na chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg o fewn gwersi a gynigir yn ddwyieithog.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Cyngor
Gwynedd

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau

25/7/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Gwynedd. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Gwynedd, derbyniodd y Comisiynydd gopi o ymatebion y Cyngor i ymholiadau ysgrifenedig ynghylch gwersi nofio Cymraeg. Gwnaed yr ymholiadau dros e-bost gan aelodau o'r cyhoedd fis Mawrth 2016. Roedd yr ymatebion yn nodi bod y Cyngor yn cynnig gwersi nofio Cymraeg mewn nifer o leoliadau, ond roedd amheuaeth ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg mewn lleoliadau eraill. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Gwynedd wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn nodi bod gwersi nofio'n cael eu cynnig yn Gymraeg wrth hybu a hysbysebu'r gwersi nofio. Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Gwynedd wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail fod y Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar gyfer pob un o'r lefelau y mae'n cynnig gwersi nofio ar eu cyfer.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 81.

Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Cyngor Gwynedd wedi methu â chydymffurfio a safon 81, bydd y

Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Cyngor Gwynedd i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd:

Safon 81 Dylai'r Cyngor gymryd camau i gydymffurfio â safon 81.

Safon 84 Gyda golwg ar y ffaith fod y Cyngor yn cynnig rhai gwersi nofio'n ddwyieithog, dylai'r Cyngor sicrhau na chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg o fewn gwersi a gynigir yn ddwyieithog.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81 ac 84.

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.
Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys
Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Cyngor Sir Penfro

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Sir Penfro. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Sir Benfro, derbyniodd y Comisiynydd gopi o ymatebion y Cyngor i ymholiadau ynghylch gwersi nofio Cymraeg. Gwnaed yr

25/7/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Sir Penfro wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail fod y Cyngor yn hybu'r gwersi nofio Cymraeg ac yn eu hysbysebu yn Gymraeg.

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Sir Penfro wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail fod y Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar gyfer pob un o'r lefelau y mae'n cynnig gwersi nofio Saesneg ar eu cyfer.

Safon 86 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Sir Penfro wedi methu â chydymffurfio â safon 86 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor wedi datblygu unrhyw gwrws mewn perthynas â gwersi nofio yn y cyfnod ers y diwrnod gosod ar gyfer y safon, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 86 yn berthnasol.

Dyfarniad y Comisiynydd

ymholiadau dros e-bost gan aelodau o'r cyhoedd fis Mawrth 2016. Roedd yr ymatebion yn nodi bod y Cyngor yn cynnig gwersi nofio Cymraeg mewn nifer o leoliadau, ond roedd amheuaeth ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg ar rai lefelau, ac nid oedd gwersi nofio Cymraeg yn cael eu cynnig mewn lleoliadau eraill. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84.

Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 81 ac 86.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Cyngor Sir Penfro wedi methu â chydymffurfio a safon 84, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Cyngor Sir Penfro i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd:

Safon 81

Dylai'r Cyngor ystyried tynnu sylw o fewn amserlenni unigol, ac ar dudalennau canolfannau hamdden unigol, at y ffaith fod gwersi nofio'n cael eu cynnig yn Gymraeg. Dylai'r Cyngor hefyd roi sylw i'r angen i gydymffurfio â safon 82.

Safon 84 Gyda golwg ar y ffaith fod gwersi nofio'n cael eu cynnig yn Gymraeg mewn llai o leoliadau nag yn Saesneg, a bod nifer llai o wersi nofio'n cael eu cynnig yn Gymraeg nag yn Saesneg, dylai'r Cyngor sicrhau nad yw ei ddarpariaeth yn peri anfantais afresymol i unigolion sy'n dymuno derbyn gwersi nofio yn Gymraeg o gymharu â rhai sy'n dymuno derbyn gwersi nofio yn Saesneg. Gyda golwg ar y ffaith fod y Cyngor yn cynnig rhai gwersi nofio'n ddwyieithog, dylai'r Cyngor sicrhau na chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg o fewn gwersi a gynigir yn ddwyieithog.

canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81, 84 ac 86.

Safon 86 Pan fydd y Cyngor yn datblygu cwrs addysg mewn perthynas â gwersi nofio, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 86.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, derbyniodd y Comisiynydd gopi o ymateb y Cyngor i ymholiadau ysgrifenedig ynghylch gwersi nofio Cymraeg. Gwnaed yr ymholiadau dros e-bost gan aelodau o'r cyhoedd fis Mai 2016. Roedd yr ymatebion yn nodi bod y Cyngor yn cynnig gwersi nofio Cymraeg mewn rhai lleoliadau,

25/7/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail fod y person sy'n cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar ei ran yn hybu'r gwersi ac yn eu hysbysebu yn Gymraeg.

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar rai lefelau, er bod gwersi nofio'n cael eu cynnig ar y lefelau hynny yn Saesneg.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84.

Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 81.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Cyngor
Bwrdeistref
Sirol
Rhondda
Cynon Taf

ond nad oedd gwersi nofio Cymraeg yn cael eu cynnig mewn nifer o leoliadau. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81 ac 84.

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf wedi methu â chydymffurfio a safon 84, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd:

Safon 81 Dylai'r Cyngor ystyried, yng ngoleuni ei gyfrifoldeb i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg, cymryd camau drosto'i hun i hybu'r gwersi nofio y mae'n eu cynnig yn Gymraeg. Dylai'r Cyngor hefyd sicrhau ei fod yn cydymffurfio â safon 82 lle bo'n ofynnol gwneud hynny. Safon 84 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 84 mewn perthynas â gwersi nofio. Dylai'r Cyngor baratoi'r cynllun gweithredu drafft cyntaf o fewn 12 wythnos, sef erbyn 17 Hydref 2017. Bydd y Comisiynydd yn gweithredu'n unol ag adran 80 Mesur y Gymraeg mewn perthynas â'r cynllun gweithredu. Mae'r Comisiynydd wedi rhoi dogfen gyngor i'r Cyngor a fydd o gymorth wrth baratoi'r cynllun gweithredu.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Cyngor Sir Powys

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â

25/7/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Sir Powys wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn nodi bod gwersi nofio'n cael eu cynnig yn Gymraeg wrth hybu a hysbysebu'r gwersi nofio.

darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Sir Powys. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Sir Powys, derbyniodd y Comisiynydd gopi o ymateb y Cyngor i ymholiad ysgrifenedig ynghylch gwersi nofio Cymraeg. Gwnaed yr ymholiad dros e-bost gan aelod o'r cyhoedd fis Ebrill 2016. Roedd y rhestr a ddarparwyd mewn ymateb i'r ymholiad yn nodi mai mewn un lleoliad o blith y naw a restrwyd y cynigid gwersi nofio Cymraeg ar y dyddiad yr oedd yr ymholiad yn berthnasol iddo. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Sir Powys wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar un lefel, er bod gwersi nofio'n cael eu cynnig ar y lefel honno yn Saesneg.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 81 a 84.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Cyngor Sir Powys wedi methu â chydymffurfio a safon 81 ac 84, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Cyngor Sir Powys i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Safon 81 Dylai'r Cyngor gymryd camau i gydymffurfio â safon 81.

Safon 84 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 84 mewn perthynas â gwersi nofio. Dylai'r Cyngor baratoi'r cynllun gweithredu drafft cyntaf o fewn 12 wythnos, sef erbyn 17 Hydref 2017. Bydd y Comisiynydd yn gweithredu'n unol ag adran 80 Mesur y Gymraeg mewn perthynas â'r cynllun gweithredu. Mae'r Comisiynydd wedi rhoi dogfen gyngor i'r Cyngor a fydd o gymorth wrth baratoi'r cynllun gweithredu.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.

unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81 ac 84.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Sir Fynwy. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Sir Fynwy, derbyniodd y Comisiynydd gopi o ymateb y Cyngor i ymholiad ysgrifenedig ynghylch gwersi nofio Cymraeg. Gwnaed yr ymholiad dros e-bost gan aelod o'r cyhoedd fis Mawrth 2016. Roedd yr ymateb yn nodi nad oedd y Cyngor yn

25/7/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Sir Fynwy wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwasanaeth Cymraeg mewn perthynas â gwersi nofio, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 81 yn berthnasol.

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd nad Cyngor Sir Fynwy wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, er nad yw wedi cynnal gwersi nofio yn Gymraeg, ar y sail fod y Cyngor wedi cymryd camau rhesymol i gynnig gwersi nofio yn Gymraeg.

Safon 86 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Sir Fynwy wedi methu â chydymffurfio â safon 86 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor wedi datblygu unrhyw gwrs mewn perthynas â gwersi nofio yn y cyfnod ers y diwrnod gosod ar gyfer y safon, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 86 yn berthnasol.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Cyngor Sir Fynwy

cynnig unrhyw wersi nofio yn Gymraeg. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81, 84 ac 86.

Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84.

Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 81 ac 86.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Cyngor Sir Fynwy wedi methu â chydymffurfio a safon 84, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Cyngor Sir Fynwy i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd:

Safon 81 Pan fydd y Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 81 mewn perthynas â'r gwasanaeth Cymraeg.

Dylai'r Cyngor hefyd sicrhau ei fod yn cydymffurfio â safon 82 lle bo'n ofynnol gwneud hynny.

Safon 84 Dylai'r Cyngor barhau i gynnig gwersi nofio yn Gymraeg, a dylai barhau i wneud trefniadau ar gyfer cynnal gwersi nofio yn Gymraeg os bydd galw amdanynt. Er mwyn hwyluso hynny, dylai'r Cyngor ystyried llunio (ar sail gwirfoddol) cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 84 mewn perthynas â gwersi nofio. Bydd y Comisiynydd yn rhoi ddogfen gyngor i'r Cyngor a fydd o gymorth wrth baratoi'r cynllun gweithredu.

Safon 86 Pan fydd y Cyngor yn datblygu cwrs addysg mewn perthynas â gwersi nofio, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 86.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.

Cyngor
Bwrdeistref
Sirol Torfaen

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen, derbyniodd y Comisiynydd wybodaeth a honnai fod y Cyngor wedi nodi, mewn ymateb i ymholiad, nad oedd yn cynnig unrhyw wersi nofio yn Gymraeg. Gwnaed yr ymholiad gan aelod o'r cyhoedd mewn galwad ffôn i Gyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen ar 01/06/2016. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn

25/7/2017

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwasanaeth Cymraeg mewn perthynas â gwersi nofio, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 81 yn berthnasol.

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar unrhyw lefel, er bod gwersi nofio'n cael eu cynnig yn Saesneg.

Safon 86 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen wedi methu â chydymffurfio â safon 86 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor wedi datblygu unrhyw gwrs mewn perthynas â gwersi nofio yn y cyfnod ers y diwrnod gosod ar gyfer y safon, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 86 yn berthnasol.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84.

Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 81 ac 86.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81, 84 ac 86.

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen wedi methu â chydymffurfio a safon 84, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Safon 81 Pan fydd y Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 81 mewn perthynas â'r gwasanaeth Cymraeg. Dylai'r Cyngor hefyd sicrhau ei fod yn cydymffurfio â safon 82 lle bo'n ofynnol gwneud hynny.

Safon 84 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 84 mewn perthynas â gwersi nofio. Dylai'r Cyngor baratoi'r cynllun gweithredu drafft cyntaf o fewn 12 wythnos, sef erbyn 17 Hydref 2017. Bydd y Comisiynydd yn gweithredu'n unol ag adran 80 Mesur y Gymraeg mewn perthynas â'r cynllun gweithredu. Mae'r Comisiynydd wedi rhoi dogfen gyngor i'r Cyngor a fydd o gymorth wrth baratoi'r cynllun gweithredu. Safon 86 Pan fydd y Cyngor yn datblygu cwrs addysg mewn perthynas â gwersi nofio, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 86.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhoddyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Cyngor
Bwrdeistref
Sirol
Wrecsam

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Derbyniwyd y gŵyn ar 03/06/2016. Roedd y gŵyn yn ymwneud â

25/7/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 81 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi methu â chydymffurfio â safon 81 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwasanaeth Cymraeg mewn perthynas â gwersi

darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam. Darparwyd tystiolaeth i gefnogi'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn ymwneud ag ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch argaeledd gwersi nofio Cymraeg. Yn achos Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam, derbyniodd y Comisiynydd wybodaeth ysgrifenedig yn nodi y gwnaed ymholiad llafar gan aelod o'r cyhoedd ar 04/04/2016 yng Nghanolfan Hamdden a Gweithgareddau Byd Dŵr, Wrecsam. Honnai'r person hwn iddo gael gwybod gan dderbynnydd nad oedd y Cyngor yn cynnig unrhyw wersi nofio a neilltuwyd fel rhai Cymraeg, er bod rhai o'r hyfforddwy'r nofio yn siarad Cymraeg. Roedd yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau eraill, a oedd wedi gwneud yr ymholiadau i'r cynghorau, ond nid oedd y wybodaeth a gyflwynwyd yn ei gwneud yn hysbys pwy oedd y personau hynny. O'r herwydd, ni chafodd y Comisiynydd ei bodloni fod yr achwynydd yn gweithredu ar ran personau y mae'r ymddygiad honedig wedi effeithio arnynt yn uniongyrchol. Ar y sail hwnnw, nid oedd y Comisiynydd o'r farn fod y cwynion yn

nofio, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 81 yn berthnasol.

Safon 84 Dyfarnodd y Comisiynydd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi methu â chydymffurfio â safon 84 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar unrhyw lefel, er bod gwersi nofio'n cael eu cynnig yn Saesneg.

Safon 86 Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi methu â chydymffurfio â safon 86 yn yr achos hwn, ar y sail nad yw'r Cyngor wedi datblygu unrhyw gwrs mewn perthynas â gwersi nofio yn y cyfnod ers y diwrnod gosod ar gyfer y safon, ac felly nad yw'r ddyletswydd i gydymffurfio â safon 86 yn berthnasol.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn:

Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 84.

Dyfarnwyd nad yw'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 81 ac 86.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi methu â chydymffurfio a safon 84, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd:

Safon 81 Pan fydd y Cyngor yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 81

rhai dilys yn unol ag adran 93 Mesur y Gymraeg. Fodd bynnag, roedd y Comisiynydd o'r farn fod y wybodaeth a dderbyniwyd yn creu amheuaeth o fethiant ar ran y Cyngor i gydymffurfio â rhai o safonau'r Gymraeg a osodwyd arno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 81, 84 ac 86.

mewn perthynas â'r gwasanaeth Cymraeg. Dylai'r Cyngor hefyd sicrhau ei fod yn cydymffurfio â safon 82 lle bo'n ofynnol gwneud hynny. Safon 84 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor baratoi cynllun gweithredu a fydd yn dangos pa gamau y bydd yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â safon 84 mewn perthynas â gwersi nofio. Dylai'r Cyngor baratoi'r cynllun gweithredu drafft cyntaf o fewn 12 wythnos, sef erbyn 17 Hydref 2017. Bydd y Comisiynydd yn gweithredu'n unol ag adran 80 Mesur y Gymraeg mewn perthynas â'r cynllun gweithredu. Mae'r Comisiynydd wedi rhoi dogfen gyngor i'r Cyngor a fydd o gymorth wrth baratoi'r cynllun gweithredu. Safon 86 Pan fydd y Cyngor yn datblygu cwrs addysg mewn perthynas â gwersi nofio, bydd yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon 86.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 25/07/2017.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Cyngor Sir
Powys

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 23/12/2016 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Natur y gŵyn oedd nad oedd peiriant hunanwasanaeth talu ac arddangos ym maes parcio Rhaeadr Gwy yn darparu gwasanaeth Cymraeg. Honnai'r achwynydd nad oedd modd amlwg ar y peiriannau i newid o'r iaith ddiodyn - sef Saesneg. Honnai'r achwynydd felly nad oedd

27/6/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 60 Dyfarniad y Comisiynydd yw bod Cyngor Sir Powys wedi methu a chydymffurfio â safon 60 yn yr achos hwn ar y sail nad yw bob un o'i beiriannau hunanwasanaeth talu ac arddangos am barcio yn gweithio yn llawn yn y Gymraeg. Mae'r Comisiynydd hefyd yn dyfarnu fod y peiriannau hunanwasanaeth sydd yn gweithio yn y Gymraeg yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg ar y sail fod y sgrin ddigidol wedi rhagosod i'r Saesneg fel iaith ddiodyn.

Dyfarniad y Comisiynydd

peiriannau hunanwasanaeth talu ac arddangos am barcio yn gweithredu yn llawn yn y Gymraeg a'u bod yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safon 60.

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 60.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Mae'n ofynnol i'r Cyngor gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Safon 60 Rhaid i Gyngor Sir Powys sicrhau fod pob peiriant hunanwasanaeth talu ac arddangos am barcio y mae'n gyfrifol amdano weithredu yn llawn yn y Gymraeg. Rhaid i Gyngor Sir Powys sicrhau fod pob peiriant hunanwasanaeth y mae'n gyfrifol amdano un ai gynnig dewis iaith gyfartal rhwng y Gymraeg a'r Saesneg ar dudalen flaen y peiriannau; neu ragosod y Gymraeg ar y peiriant fel nad yw'r Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol. Rhaid i Gyngor Sir Powys cadarnhau yn ysgrifenedig o fewn 180 diwrnod o dderbyn adroddiad terfynol yr ymchwiliad; ei bod wedi cwblhau'r camau uchod.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 27/06/2017.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Cyngor
Bwrdeistref
Siro!
Wreccsam

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Natur y gŵyn yw bod aelod o'r cyhoedd wedi cysylltu â rhif ffôn "ymholiadau cyffredin" Cyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam (y Cyngor)

27/6/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 11 Dyfarniad y Comisiynydd yw bod Cyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam wedi methu â chydymffurfio â safon 11 yn yr achos hwn ar y sail nad oeddynt wedi delio gyda galwad ffôn yn y Gymraeg, er bod yr unigolyn wedi dymuno hynny.

ar 22 Medi 2016. Honnai'r achwynydd nad oedd wedi derbyn gwasanaeth yn Gymraeg ar y llinell ffôn hon. Nodai'r gŵyn fod yr achwynydd wedi dewis opsiwn 2 yn dilyn clywed dewislen safonol cyfarch yr alwad, er mwyn derbyn gwasanaeth Cymraeg. Ar ôl seibiant, clywodd yr achwynydd neges safonol yn cynnig ateb yr alwad yn Saesneg wrth bwyso rhif 1 neu gynnig iddo alw nôl os am wasanaeth Cymraeg. Gan nad oedd yr achwynydd wedi pwyso rhif 1; ar ôl cyfnod o ddau funud cafodd yr alwad ei datgysylltu. Roedd yr achwynydd yn honni felly na ddarparwyd gwasanaeth yn Gymraeg ar y llinell ffôn hon ac na chafodd wybod pa bryd yr oedd gwasanaeth Cymraeg ar gael. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 11 a 17.

Safon 17 Dyfarniad y Comisiynydd yw bod Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi methu â chydymffurfio â safon 17 yn yr achos hwn ar y sail nad oeddynt wedi hysbysebu'r galwr nad oedd gwasanaeth Cymraeg ar gael ac nad oeddynt wedi nodi pa bryd y bydd gwasanaeth Cymraeg ar gael.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safonau 11 a 17.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Mae'n ofynnol i'r Cyngor gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Safon 11 Rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam cymryd camau wrth uwchraddio neu adnewyddu unrhyw system ffôn i wirio bod y systemau hyn yn galluogi cydymffurfiaeth â'r safonau perthnasol.

Safon 17 Rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam cymryd camau wrth uwchraddio neu adnewyddu unrhyw system ffôn i wirio bod y systemau hyn yn galluogi cydymffurfiaeth â'r safonau perthnasol. Mae'r camau gorfodi hyn yn weithredol 28 diwrnod ar ôl i'r sefydliad derbyn yr Hysbysiad Penderfynu terfynol.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 27/06/2017.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Gweinidogion
Cymru

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 09/08/2016 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd y gŵyn yn ymwneud â methiant honedig gan Weinidogion Cymru i ddarparu gwasanaeth ffôn yn y Gymraeg ar rif ffôn llinell uniongyrchol yn un o'u hadrannau. Honnai'r achwynydd iddo ffonio 01443 663718 (rhif ffôn llinell uniongyrchol o fewn y Gyfarwyddiaeth Addysg) ar 09/08/2016; i'r alwad gael ei hateb gan rywun nad oedd yn siarad Cymraeg; na wnaeth y person hwnnw gynnig trosglwyddo'r achwynydd i siaradwr Cymraeg; ac, yn hytrach, i'r person siarad Saesneg â'r achwynydd. Mewn e-bost ar 08/11/2016, mewn ymateb i gais gan y Comisiynydd am wybodaeth bellach, nododd yr achwynydd fod yr alwad berthnasol rhwng 14:00 a 15:00 ar 09/08/2016. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 18.

9/6/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 18 Mae safon 18 yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru ddarparu gwasanaeth Cymraeg yn ei gyfanrwydd mewn achosion lle bo person yn cysylltu ag un o'i adrannau ar rif ffôn llinell uniongyrchol, a bod y person hwnnw'n dymuno cael gwasanaeth Cymraeg. Roedd yr achwynydd yn dymuno cael gwasanaeth Cymraeg pan wnaeth ffonio rhif ffôn llinell uniongyrchol un o aelodau staff Gweinidogion Cymru ar 09/08/2016, ond ni wnaeth Gweinidogion Cymru ddarparu'r gwasanaeth (h.y. yr alwad ffôn) yn Gymraeg. Mae'r Comisiynydd o'r farn fod hyn yn gyfystyr â methiant gan Weinidogion Cymru i gydymffurfio â'r gofyniad yn safon 18 i ddarparu'r gwasanaeth yn Gymraeg yn ei gyfanrwydd os yw'r person sy'n galw'n dymuno cael gwasanaeth Cymraeg.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod Gweinidogion Cymru wedi methu â chydymffurfio â safon 18.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 18.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Gweinidogion Cymru wedi methu â chydymffurfio â safon 18, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Safon 18 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru gymryd camau pellach er mwyn sicrhau bod ei holl aelodau staff yn ymwybodol o'r hyn y dylent ei wneud wrth ddelio â galwadau ffôn i adrannau ar rifau ffôn llinell

Gweinidogion
Cymru

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 22/09/2016 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Roedd y gŵyn yn ymwneud â methiant honedig gan Weinidogion Cymru i ddarparu gwasanaeth ffôn yn y Gymraeg ar eu prif rif ffôn. Honnai'r achwynydd iddo ffonio 0300 0604400 (prif rif ffôn Gweinidogion Cymru) tua 12:00 ar 22/09/2016, a gofyn am gael siarad â swyddfa'r wasg; iddo gael ateb a gwasanaeth Cymraeg gan y sawl a atebodd y ffôn; iddo gael ei drosglwyddo i swyddfa'r wasg a derbyn y cyfarchiad uniaith Saesneg 'Hello, press office'; na chynigiwyd ei drosglwyddo i aelod o staff a allai ddelio â'r alwad yn Gymraeg, ond yn hytrach iddo orfod gofyn am gael ei drosglwyddo. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan

9/6/2017

uniongyrchol er mwyn cydymffurfio â safonau'r Gymraeg. Dylai Gweinidogion gymryd y camau hyn o fewn 40 diwrnod gwaith i ddyddiad yr adroddiad ymchwiliad terfynol.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i Weinidogion Cymru ar 09/06/2017.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 10 Mae safon 10 yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru ddarparu gwasanaeth Cymraeg yn ei gyfanrwydd mewn achosion lle bo person yn cysylltu â'r corff ar ei brif rif ffôn, a bod y person hwnnw'n dymuno cael gwasanaeth Cymraeg. Credaf y Comisiynydd fod hyn yn golygu, os oes angen trosglwyddo'r alwad o'r prif rif ffôn i aelod staff sy'n gallu darparu gwasanaeth ar bwnc penodol, y dylid trosglwyddo'r alwad i aelod staff sy'n gallu gwneud hynny yn Gymraeg. Roedd yr achwynydd yn dymuno cael gwasanaeth Cymraeg pan wnaeth gysylltu â Gweinidogion Cymru ar eu prif rif ffôn ar 22/09/2016 er mwyn siarad â swyddfa'r wasg. Cafodd yr achwynydd wasanaeth Cymraeg gan yr aelod staff a atebodd yr alwad i'r prif rif ffôn, ond trosglwyddwyd yr alwad i aelod staff yn swyddfa'r wasg na allai ddelio â'r alwad yn Gymraeg. Mae'r Comisiynydd o'r farn fod hyn yn gyfystyr â methiant gan Weinidogion Cymru i gydymffurfio â'r gofyniad yn safon 10 i ddelio â'r alwad yn Gymraeg yn ei chyfanrwydd os yw'r person sy'n cysylltu'n dymuno hynny.

Dyfarniad y Comisiynydd

Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 10.

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod Gweinidogion Cymru wedi methu â chydymffurfio â safon 10.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safon 10.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos dyfarniad y Comisiynydd fod Gweinidogion Cymru wedi methu â chydymffurfio â safon 10, bydd y Comisiynydd yn gweithredu ymhellach at y diben o atal methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â'r gofyniad perthnasol rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Safon 10 Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru gymryd camau er mwyn sicrhau bod aelodau staff sy'n ateb galwadau i'w prif rif ffôn yn sefydlu a yw personau sy'n cysylltu'n dymuno cael gwasanaeth Cymraeg, ac er mwyn sicrhau bod galwadau ffôn yn cael eu trosglwyddo i aelodau staff sy'n siarad Cymraeg pan fo hynny'n angenrheidiol. Mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru gymryd camau pellach er mwyn sicrhau bod ei holl aelodau staff yn ymwybodol o'r hyn y dylent ei wneud wrth ddelio â galwadau ffôn er mwyn cydymffurfio â safonau'r Gymraeg. Dylai Gweinidogion Cymru gymryd y camau hyn o fewn 40 diwrnod gwaith i ddyddiad yr adroddiad ymchwiliad terfynol.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhoddwyd hysbysiad penderfynu i Weinidogion Cymru ar 09/06/2017.

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Cyngor
Caerdydd

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson oedd yn bodloni amodau adran 93(3) i (6) Mesur y Gymraeg. Honnodd yr achwynydd nad oedd agendâu a chofnodion prif bwyllgorau Cyngor Dinas Caerdydd (y Cyngor) ar gael ar ei wefan yn Gymraeg. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau 41, 48, 49 a 52.

1/6/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 41 Wrth beidio â sicrhau bod pob agenda a chofnod mewn perthynas â chyfarfodydd o fwrdd rheoli neu gabinet, ac/neu gyfarfodydd sy'n agored i'r cyhoedd, ar gael yn Gymraeg ar ei wefan ar ôl y diwrnod gosod, casglodd y Comisiynydd fod y Cyngor wedi methu â llunio agendâu a chofnodion yn Gymraeg ar gyfer cyfarfodydd o fwrdd rheoli neu gabinet, ac/neu agendâu a chofnodion ar gyfer cyfarfodydd sy'n agored i'r cyhoedd.

Safon 48 Wrth beidio â sicrhau bod fersiwn Cymraeg o bob agenda a chofnodion sydd ar gael yn Saesneg ar wefan y Cyngor, casglodd y Comisiynydd fod y Cyngor wedi trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth lunio a chyhoeddi agendâu a chofnodion mewn perthynas â chyfarfodydd o fwrdd rheoli neu gabinet, ac/neu gyfarfodydd sy'n agored i'r cyhoedd. Mae'r Cyngor wedi methu â sicrhau bod agendâu a chofnodion mewn perthynas â chyfarfodydd o fwrdd rheoli neu gabinet, ac/neu gyfarfodydd sy'n agored i'r cyhoedd sydd ar gael yn Saesneg hefyd ar gael yn Gymraeg mewn man cyhoeddus, sef ei wefan, ers y diwrnod gosod. Gan hynny, casglodd y Comisiynydd fod y Cyngor wedi methu â sicrhau nad yw agendau a chofnodion Cymraeg yn cael eu trin yn llai ffafriol nag agendâu a chofnodion Saesneg o ran lleoliad ac amlygrwydd y dogfennau hynny. Wrth beidio â sicrhau nad oes unrhyw wahaniaeth o ran golwg fersiynau Cymraeg a Saesneg agenda cyfarfod Cabinet y Cyngor a gynhaliwyd ar 14 Gorffennaf 2014, casglodd y Comisiynydd fod y Cyngor wedi trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth lunio'r ddogfen hon.

Safon 49 Wrth beidio â sicrhau bod agendâu a chofnodion Saesneg yn cynnwys y datganiad bod eu bod hefyd ar gael

yn Gymraeg, casglaf fod y Cyngor wedi methu â datgan yn glir bod dogfennau hefyd ar gael yn Gymraeg.

Safon 52 Fe wnaeth y Cyngor ddatgan bod testun a dewislenni ei wefan ar gael yn Gymraeg. Serch hynny mae'r ymchwiliad hwn wedi canfod nad oedd testun agenda cyfarfod Pwyllgor Craffu'r Economi a Diwylliant a gynhaliwyd ar 12 Mai 2016 i'w weld yn Gymraeg ar ryngwyneb Cymraeg y wefan. Roedd hyn er gwaetha'r ffaith bod y testun gyfatebol Saesneg i'w weld ar y dudalen gyfatebol. Gan hynny, casglodd y Comisiynydd bod y Cyngor wedi methu a sicrhau bod testun pob tudalen ar ei wefan ar gael yn Gymraeg ar ôl y diwrnod gosod.

Atgyfnerthir y casgliad hwn gan gyfaddefiad y Cyngor nad oedd tudalennau'n gweithredu'n ddwyieithog yn dilyn y diwrnod gosod. Wrth sicrhau bod ei fod yn defnyddio'r un ffont, lliw a maint ar gyfer testun agenda ar ei wefan casglodd y Comisiynydd fod y Cyngor wedi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg o ran golwg testun ar ei wefan. Wrth fethu â sicrhau bod testun pob tudalen sydd ar gael yn Saesneg hefyd ar gael yn Gymraeg, casglodd y Comisiynydd fod testun Cymraeg wedi ei drin yn llai ffafriol na thestun Saesneg wrth gyhoeddi testun agenda ar wefan y Cyngor.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safonau 41, 48, 49 a 52.

Datganiad gweithredu pellach

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Mae'n ofynnol i'r Cyngor gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ailadrodd: Rhaid i'r Cyngor sicrhau fod agendâu a chofnodion cyfarfodydd o fwrdd rheoli neu gabinet, ac/neu gyfarfodydd sy'n agored i'r cyhoedd yn cael eu llunio (a'u cyhoeddi) yn Gymraeg er mwyn cydymffurfio â safon 41.

ii. Rhaid i'r Cyngor sicrhau bod fersiynau PDF o agendâu a chofnodion cyfarfodydd o fwrdd rheoli neu gabinet, ac/neu gyfarfodydd sy'n agored i'r cyhoedd yn cael eu llunio a'u cyhoeddi yn Gymraeg ar wefan y Cyngor er mwyn cydymffurfio â safon 48.

iii. Ble ceir fersiynau PDF Saesneg o agendâu a chofnodion cyfarfodydd o fwrdd rheoli neu gabinet, ac/neu gyfarfodydd sy'n agored i'r cyhoedd ar gael ar wefan y Cyngor, rhaid i'r Cyngor sicrhau bod y dogfennau hynny hefyd ar gael yn Gymraeg, ac ar gael ar yr un pryd ac yn yr un lleoliad â fersiynau Saesneg er mwyn cydymffurfio â safon 48.

iv. Rhaid i'r Cyngor sicrhau nad oes unrhyw wahaniaeth o ran diwyg fersiynau PDF Cymraeg a Saesneg o agendâu a chofnodion cyfarfodydd o fwrdd rheoli neu gabinet, ac/neu gyfarfodydd sy'n agored i'r cyhoedd er mwyn cydymffurfio â safon 48.

i. Rhaid i'r Cyngor sicrhau bod fersiynau PDF Saesneg o agendâu neu gofnodion cyfarfodydd o fwrdd rheoli neu gabinet, ac/neu gyfarfodydd sy'n agored i'r cyhoedd yn datgan yn glir eu bod hefyd ar gael yn Gymraeg er mwyn cydymffurfio â safon 49.

ii. Rhaid i'r Cyngor sicrhau bod testun pob agenda sydd wedi ei ymgorffori ar ei wefan ar gael yn Gymraeg er mwyn cydymffurfio â safon 52. vii. Rhaid i'r Cyngor sicrhau bod pob tudalen Cymraeg ar ei wefan sy'n

ymwneud â chyfarfodydd pwyllgorau yn gweithredu'n llawn er mwyn cydymffurfio â safon 52.

- iii. Rhaid i'r Cyngor sicrhau bod unrhyw destun sydd ar gael yn Saesneg hefyd ar gael yn Gymraeg fel nad yw'r tudalen Cymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r dudalen Saesneg er mwyn cydymffurfio â safon 52.
- iv. Rhaid i'r Cyngor sicrhau bod staff yn ymwybodol o'r trefniadau a'r canllawiau sydd mewn lle mewn perthynas â llunio (a chyhoeddi) agendâu a chofnodion yn Gymraeg. Mae'r camau hyn i gael eu gweithredu o fewn 28 diwrnod o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 01/06/2017

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys

Cyngor
Bwrdeistref
Sirol Castell-
nedd Port
Talbot

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar yr 2il o Awst 2016 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Honnodd yr achwynydd ei bod wedi ffonio prif rif ffôn Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot (y Cyngor), sef 01639 686 868, ar 29 Gorffennaf 2016 er mwyn gwneud ymholiad. Dewisodd yr opsiwn ar gyfer derbyn gwasanaeth Cymraeg. Dywedodd yr achwynydd ei bod wedi aros am ddeg munud. Nid oedd yn ymddangos iddi fel petai gwasanaeth Cymraeg ar gael ar y pryd ac roedd neges reolaidd

1/6/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 17 Trwy fethu â sicrhau, yn ystod cyfnodau pan nad oes gwasanaeth ffôn Cymraeg ar gael, bod trefniadau digonol mewn lle er mwyn rhoi gwybod i bersonau sydd wedi dewis yr opsiwn ar gyfer gwasanaeth Cymraeg, a heb drosglwyddo i'r llinell Saesneg, pryd y bydd y gwasanaeth hwnnw ar gael, casglodd y Comisiynydd fod y Cyngor wedi methu â rhoi gwybod pryd y bydd gwasanaeth Cymraeg ar gael.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safon 17.

Datganiad gweithredu pellach

(wedi ei hawtomeiddio) yn rhoi gwybod bod gwasanaeth ffôn Saesneg ar gael. Dywedodd yr achwynydd nad oedd ganddi amser i aros am wasanaeth Cymraeg ar y diwrnod hwnnw, ac felly bu'n rhaid dewis gwasanaeth Saesneg er mwyn cael ateb i'w hymholiad.

Penderfynodd y Comisiynydd y byddai'n gweithredu ymhellach yn unol ag adran 76 a 77 Mesur y Gymraeg.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn unol ag adran 77(3)(b) Mesur y Gymraeg, mae'r Comisiynydd yn ei gwneud yn ofynnol i Gyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot gymryd y camau canlynol:

- i. Rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot sicrhau bod trefniadau digonol mewn lle ar gyfer derbyn galwadau ffôn yn y Gymraeg a/neu roi gwybod i bersonau bod modd trosglwyddo eu galwad i siaradwr Cymraeg er mwyn cydymffurfio â safon 10.
- ii. Pan nad oes gwasanaeth ffôn Cymraeg ar gael, rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot roi gwybod i bersonau sy'n galw pryd y bydd y gwasanaeth Cymraeg ar gael er mwyn cydymffurfio â safon 17.

Mae'r camau uchod i'w gweithredu o fewn 28 diwrnod o ddyddiad cyhoeddi dyfarniad terfynol y Comisiynydd.

Yn unol ag adran 76(3)(a) Mesur y Gymraeg, mae'r Comisiynydd yn rhoi'r argymhellion canlynol i Gyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot:

- i. Dylai Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot sicrhau bod ei staff yn ymwybodol, ac yn rhoi gwybod i bersonau sy'n dymuno derbyn gwasanaeth ffôn yn y Gymraeg, bod modd trefnu galwad yn ôl gan siaradwr Cymraeg.
- ii. Dylai Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot sicrhau, pan fo personau'n dewis yr opsiwn am wasanaeth Cymraeg, nad yw'n eu hannog i dderbyn gwasanaeth Saesneg.

- iii. Dylai Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot sicrhau nad yw negeseuon a chwaraeir i bersonau sydd wedi dewis yr opsiwn ar gyfer gwasanaeth Cymraeg yn awgrymu nad oes gwasanaeth Cymraeg ar gael.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 01/06/2017.

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.

Cyngor Sir y Fflint

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 23/05/2016 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Honnodd yr achwynydd bod y deunyddiau cyhoeddusrwydd canlynol yn uniaith Saesneg: posteri ac arwyddion a oedd yn hysbysebu dosbarthiadau ffitrwydd a chynigion arbennig i gwsmeriaid. Derbyniwyd cwyn bod gwefan y Cyngor a thudalen Facebook Canolfan Hamdden Glannau Dyfrdwy yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Hefyd cafwyd cwyn bod y peiriant hunan-wasanaeth Technogym yn uniaith Saesneg, a chwyn am ddiffyg argaeledd S4C ar beiriannau Technogym Canolfan Hamdden Glannau Dyfrdwy. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan y Cyngor i

12/5/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 37 Mae'r safon yn gofyn i gorff lunio pob deunydd cyhoeddusrwydd neu ddeunydd hysbysebu yn y Gymraeg, ac os byddir yn llunio deunydd hysbysebu yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid peidio â thrin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg. Yn ôl y dystiolaeth a gyflwynwyd, lluniodd Cyngor Sir y Fflint ddeunydd cyhoeddusrwydd a hysbysebu yn Saesneg yn unig, a hynny ar ffurf posteri a thrwy gyfwng dewisiadau iaith ar sgrin.

Safon 38 Mae'r safon yn gofyn i gorff arddangos unrhyw ddeunydd yn gyhoeddus yn Gymraeg, ac i beidio â thrin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg. Ni chafodd unrhyw ddeunydd cyhoeddusrwydd a hysbysebu a oedd yn sail i'r gŵyn, ei arddangos yn gyhoeddus yn Gymraeg. Golyga hyn nad oedd Cyngor Sir y Fflint yn cydymffurfio â gofynion safon 38 pan gysylltodd yr achwynydd â'r Comisiynydd.

Safon 52 Gwna safon 52 hi'n ofynnol ar gorff i sicrhau bod tudalennau eu gwefan ar gael, ac yn gweithredu'n llawn yn Gymraeg, ac nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg. Mae Cyngor Sir y Fflint yn cydnabod

gydymffurfio â safonau 37, 38, 52, 58, 60, 61 a 63.

nad oedd tudalen Gymraeg Canolfan Hamdden Glannau Dyfrdwy yn cyfateb i dudalen Saesneg y ganolfan hamdden. Golyga hyn bod y Gymraeg wedi ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 58 Mae safon 58 yn gofyn i gorff beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth ddefnyddio'r cyfryngau cymdeithasol. Mae'r Cyngor yn cydnabod nad yw pob neges yn ymddangos ar dudalen Facebook y Cyngor yn ddwyieithog. Golyga hynny bod y Gymraeg wedi ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth ddefnyddio'r cyfryngau cymdeithasol.

Safon 60 Mae'r safon yn gofyn am sicrhau bod unrhyw beiriannau hunanwasanaeth sydd ar gael yn gweithio'n llawn yn y Gymraeg, a rhaid peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn perthynas â'r peiriant hwnnw. O'r dystiolaeth a gyflwynwyd, gwelir nad yw'r Gymraeg yn cael ei chynnig fel dewis iaith ar y sgrin. Golyga hynny nad yw'r peiriant sy'n sail i'r gwyn yn gweithio'n llawn yn Gymraeg a bod y Gymraeg wedi ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn perthynas â'r peiriant hwnnw.

Safon 61 Wrth i waith dros dro gymryd lle y tu allan i'r ganolfan hamdden ym mis Ebrill, Saesneg yn unig oedd yr arwydd a godwyd. Sefydlwyd bod yr arwydd parhaol ar adeilad y ganolfan hamdden a'r llyfrgell yn cynnwys gwall gramadegol sef cam-dreigladd 'Ganolfan Hamdden Glannau Dyfrdwy a Llyfrgell' wedi ei osod cyn y diwrnod gosod.

Safon 63 Roedd yr arwydd parhaol a oedd yn cynnwys cam-dreigladd yn y fersiwn Gymraeg, ar adeilad y ganolfan hamdden a'r llyfrgell wedi ei godi cyn y diwrnod gosod. Mae pryd y gosodwyd yr arwydd yn amherthnasol ar gyfer ystyriaeth â'r safon hon. Golyga hyn nad oedd y Cyngor

wedi sicrhau bod testun Cymraeg ar arwyddion yn gywir o ran ystyr a mynegiant.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â safonau 37, 38, 52, 58, 60, 61 a 63.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant y Cyngor i gydymffurfio â safonau 37, 38, 52, 58, 60, 61 a 63.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos methiant y Cyngor i gydymffurfio â safonau 37, 38, 52, 58, 60, 61 a 63, mae'n ofynnol i'r Cyngor gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ail adrodd:

Safon 37 Er mwyn cydymffurfio â safon 37, rhaid i Gyngor Sir y Fflint roi cyfarwyddyd i bob adran sydd ynghlwm a llunio deunydd cyhoeddusrwydd neu hysbysebu o'r angen i lunio deunyddiau yn Gymraeg er mwyn peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 38 Er mwyn cydymffurfio â safon 38, rhaid i Gyngor Sir y Fflint sicrhau bod pob aelod o staff yn ymwybodol o'r angen i arddangos unrhyw ddeunydd yn gyhoeddus yn y Gymraeg, er mwyn peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 52 Er mwyn cydymffurfio â safon 52, rhaid i Gyngor Sir y Fflint sicrhau bod pob tudalen Gymraeg ar wefan y Cyngor yn cael ei diweddarau yr un amser a phan ddiweddarir y dudalen Saesneg, fel bod y testun yn gweithredu'n llawn ac yn gyson yn y ddwy iaith.

Safon 58 Er mwyn cydymffurfio â safon 58, rhaid i Gyngor Sir y Fflint gyhoeddi pob neges ar dudalen Facebook y Cyngor yn y Gymraeg.

Safon 60 Er mwyn cydymffurfio â safon 60, rhaid i yngor Sir y Fflint gymryd camau i gynnwys y Gymraeg ar y peiriannau TechnoGym, pan fydd y cwmni wedi datblygu'r fersiwn Gymraeg er mwyn sicrhau fod y peiriant yn gweithredu yn Gymraeg.

Safon 61 Er mwyn cydymffurfio â safon 61, rhaid i Gyngor Sir y Fflint roi cyfarwyddyd clir i unrhyw un sy'n cyflenwi neu ddarparu gwasanaeth ar ei ran ynghylch yr angen i arddangos pob arwydd yn Gymraeg.

Safon 63 Er mwyn cydymffurfio â safon 63, rhaid i Gyngor Sir y Fflint sicrhau bod trefniadau mewn lle i wirio pob arwydd Cymraeg fel ei fod yn gywir o ran ystyr a mynegiant.

Yn unol ag adran 76(3)(a) Mesur y Gymraeg, rhoddodd y Comisiynydd argymhelliad canlynol i Gyngor Sir y Fflint: Mae'r Comisiynydd yn argymhell cynnwys S4C fel dewis o sianel deledu yng Nghanolfan Hamdden Glannau Dyfrdwy.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhoddwyd hysbysiad penderfynu i'r Cyngor ar 12/05/2017

Apelau a wnaed i'r Tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys

Gweinidogion Cymru

Derbyniodd y Comisiynydd gŵyn gan berson ar 20/06/2016 oedd yn bodloni amodau adran 93 (3) i (6) Mesur y Gymraeg. Honnai'r achwynydd iddi dderbyn galwad ffôn fore Sadwrn 18 Mehefin 2016, gan berson yn gweithredu ar ran Gweinidogion

12/5/2017

Canfyddiadau'r Comisiynydd

Safon 21 Mae'r safon yn ei gwneud yn ofynnol i Weindogion Cymru, ymysg pethau eraill, i ofyn i unigolyn pan maent yn eu ffonio am y tro cyntaf, a ydyw'n dymuno derbyn galwadau ffôn oddi wrthynt yn Gymraeg. Mae Gweinidogion Cymru dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safon ers 30/3/2016. Ni ofynnodd Beaufort Research wrth

Cymru oedd yn cynnal arolwg Cyflymu Cymru. Honnir na chafodd gynnig cymryd rhan yn yr arolwg yn Gymraeg, a bu rhaid gofyn am wasanaeth yn Gymraeg. Yn dilyn hynny, trosglwyddwyd yr alwad i rywun oedd yn siarad Cymraeg, a wedi hynny, llwyddwyd i gynnal yr arolwg yn llawn trwy gyfrwng y Gymraeg. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad o dan adran 71 Mesur y Gymraeg er mwyn canfod a fu methiant gan Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safonau 21 ac 81.

iddynt gynnal yr arolwg ar ran Gweinidogion Cymru, wrth yr achwynydd a oedd yn dymuno derbyn galwadau ffôn oddi wrthynt yn Gymraeg, wrth ei ffonio am y tro cyntaf. Golyga hynny nad oedd Gweinidogion Cymru yn cydymffurfio â gofynion safon 21 pan ffoniodd yr achwynydd am y tro cyntaf ar 18 Mehefin 2016.

Safon 81 Mae safon 81 yn ei gwneud yn ofynnol i gorff gymryd camau rhagweithiol i hybu a hwyluso'r ffaith bod gwasanaeth Cymraeg ar gael ac yn annog y defnydd o'r gwasanaeth hwnnw. Ni roddodd Gweinidogion Cymru wybod i'r achwynydd fod gwasanaeth Cymraeg ar gael a ni wnaeth annog y defnydd o'r gwasanaeth hwnnw.

Dyfarniad y Comisiynydd

O dan adran 73(2) Mesur y Gymraeg dyfarnodd y Comisiynydd fel a ganlyn: Dyfarnwyd fod Gweinidogion Cymru wedi methu â chydymffurfio â safonau 21 ac 81.

Datganiad gweithredu pellach

Gweithredwyd ymhellach yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safonau 21 ac 81.

Datganiad ar y gweithredu pellach

Yn achos methiant Gweinidogion Cymru i gydymffurfio â safonau 21 ac 81, mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru gymryd y camau canlynol at y diben o atal y methiant rhag parhau neu gael ei ail adrodd:

Safon 21 Er mwyn cydymffurfio â safon 21, rhaid i Weinidogion Cymru roi cyfarwyddyd clir i unrhyw un sy'n gwneud galwadau ffôn ar eu rhan i unigolyn am y tro cyntaf ynghylch yr angen i: - ofyn i'r person a yw'n dymuno cael galwadau ffôn gan Weinidogion Cymru yn Gymraeg - gadw cofnod o'r dewis hwnnw os yw'n dymuno derbyn galwadau ffôn yn Gymraeg - trosglwyddo'r wybodaeth hynny i Weinidogion Cymru

Safon 81 Er mwyn cydymffurfio â safon 81, rhaid i Weinidogion Cymru roi cyfarwyddyd clir i unrhyw un sy'n cyflawni neu ddarparu gwasanaeth ar ei ran ynghylch hybu unrhyw wasanaeth Cymraeg a ddarperir, a hysbysebu'r gwasanaeth hwnnw yn Gymraeg.

Hysbysiad penderfynu a roddwyd

Rhodddwyd hysbysiad penderfynu i Weinidogion Cymru ar 12/05/2017

Apelau a wnaed i'r tribiwnlys

Ni wnaed apêl i'r Tribiwnlys.